

Саветодавна комисија за људска права

ТСС зграда Д-12, седиште мисије УНМИК-а, Приштина, Косово, електронска пошта hqar-unmik@un.org, телефон +381 (0)38 504 604 локал 5182

МИШЉЕЊЕ

Датум усвајања: 10. септембар 2015. године

Предмет бр. 266/09

Слободан ШКРИПАЦ

против

УНМИК-а

Саветодавна комисија за људска права, на заседању одржаном 10. септембра 2015. године, уз присуство следећих чланова:

Марека Новицког, председавајућег
Кристин Чинкин
Франсоаз Тулкенс

Уз помоћ

Андреја Антонова, извршног службеника

Узевши у обзир изнад поменути жалбу, уложену сагласно члану 1.2 Уредбе УНМИК-а бр. 2006/12, од 23. марта 2006. године о оснивању Саветодавне комисије за људска права,

Након већања, обављеног такође и електронским путем, у складу са правилом 13 § 2 свог Пословника, доноси следеће закључке и препоруке:

I. ПОСТУПАК ПРЕД КОМИСИЈОМ

1. Жалба је уложена 21. априла 2009. године и уписана је 30. априла 2009. године.
2. Дана 23. децембра 2009. године, Комисија је затражила од жалиоца да достави додатне информације. Није добијен никакав одговор.
3. Дана 24. новембра 2010. године, Комисија је поново упутила жалиоцу захтев за додатне информације. Међутим, није добијен никакав одговор.
4. Дана 26. марта 2012. године, Комисија је проследила жалбу Специјалном представнику Генералног секретара (СПГС)¹, како би добила примедбе УНМИК-а на прихватљивост жалбе. Дана 30. априла 2012. године, СПГС је доставио УНМИК-ов одговор.
5. Дана 26. септембра 2012. године, Комисија је прогласила жалбу прихватљивом.
6. Дана 15. октобра 2012. године, Комисија је проследила своју одлуку СПГС-у и затражила УНМИК-ове примедбе на меритум жалбе, као и копије истражних списа који се односе на предмет.
7. Дана 7. јула 2015. године, СПГС је доставио УНМИК-ове примедбе на меритум жалбе, заједно са копијама истражних списа.
8. Дана 14. августа 2015. године, Комисија је од УНМИК-а затражила да потврди да ли се достављање списа у вези са предметом може сматрати коначним. Дана 27. августа 2015. године, УНМИК је упутио свој одговор у коме је потврдио да је КПП доставио све доступне списе.

II. ЧИЊЕНИЦЕ

A. Општи преглед догађаја²

9. Предметни догађаји су се одиграли на територији Косова убрзо након успостављања Привремене управе мисије Уједињених нација на Косову (УНМИК), јуна 1999. године.
10. Оружани сукоб током 1998. и 1999. године између српских снага с једне стране и

¹ Списак скраћеница и акронима садржаних у тексту дат је Прилогу.

² Списи на које се Комисија позива при навођењу овог општег прегледа догађаја су следећи: ОЕБС, „Како виђено, тако речено“, 1. том (октобар 1998 – јун 1999) и 2. том (14. јун – 31. октобар 1999); тромесечни извештаји Генералног секретара УН-а о Привременој управи мисије Уједињених нација на Косову; Годишњи извештаји полиције УНМИК-а (2000, 2001); Фонд за хуманитарно право „Отмице и нестанци не-Албанаца на Косову“ (2001); Фонд за хуманитарно право „Косовска књига памћења“ (<http://www.kosovomemorybook.org>); УНМИК-ова канцеларија за нестала лица и судску медицину, Извештај о активностима 2002–2004; Европски суд за људска права, *Бехрами и Бехрами против Француске и Сарамати против Француске, Немачке и Норвешке*, бр. 71412/01 и 78166/01, одлука од 2. маја 2007; Међународна комисија за нестала лица, „Ситуација на Косову: попис“ (2010); подаци које су издали Високи комесар Уједињених нација за избеглице, (доступни на адреси www.unhcr.org) и Међународни комитет Црвеног крста (доступни на адреси <http://familylinks.icrc.org/kosovo/en>).

Ослободилачке војске Косова (ОВК) и других оружаних групација косовских Албанаца с друге стране добро је документован. Након неуспеха међународних напора за решавање сукоба, 23. марта 1999. године, Генерални секретар Северно-атлантског споразумног савеза („НАТО“) објавио је почетак ваздушних напада на Савезну Републику Југославију (СРЈ). Ваздушни напади су почели 24. марта 1999. године, а окончани су 8. јуна 1999. године, када је СРЈ пристала да повуче своје снаге са Косова. Дана 9. јуна 1999. године, Међународне безбедносне снаге (КФОР), СРЈ и Република Србија потписале су „војно-технички споразум“ у ком су се сагласиле о повлачењу СРЈ са Косова и присуству међународних безбедносних снага након доношења одговарајуће резолуције Савета безбедности УН-а.

11. Дана 10. јуна 1999. године, Савет безбедности УН-а усвојио је Резолуцију 1244 (1999). Поступајући сходно Поглављу VII Повеље УН-а, Савет безбедности УН-а одлучио је да распореди међународне безбедносне снаге и цивилне представнике – КФОР, односно УНМИК – на територију Косова. Сходно Резолуцији Савета безбедности 1244 (1999), УН-у је дата пуна законодавна и извршна власт за привремену управу на Косову, укључујући спровођење правде. КФОР је имао задатак да успостави „безбедну средину у којој избегла и расељена лица могу безбедно да се врате кући“ и привремено обезбеди „јавни ред и мир“ све док међународни цивилни представници не буду могли да преузму одговорност за овај задатак. УНМИК се састојао из четири главне компоненте или стуба којима су руководиле Уједињене нације (цивилна управа), Високи комесар Уједињених нација за избеглице (хуманитарна помоћ, која је постепено окончана јуна 2000. године), ОЕБС (успостављање институција) и ЕУ (реконструкција и привредни развој). Сваки стуб је био под управом СПГС-а. Резолуцијом Савета безбедности УН-а 1244 (1999) УНМИК је овлашћен да „унапреди и штити људска права“ на Косову у складу са међународно признатим стандардима у погледу људских права.
12. Процене у погледу утицаја сукоба на расељавање популације косовских Албанаца крећу се од приближно 800.000 до 1,45 милиона. Након усвајања Резолуције 1244 (1999), већина косовских Албанаца који су побегли или били насилно избачени из својих кућа током сукоба од стране српских снага вратила се на Косово.
13. У међувремену, припадници неалбанске заједнице – углавном, али не само, Срби, Роми и словенски муслимани, као и косовски Албанци за које се сумња да су сарађивали са српским властима – постали су мета распрострањених напада од стране наоружаних групација косовских Албанаца. Тренутне процене у вези са бројем расељених косовских Срба крећу се између 200.000 и 210.000. Док је већина косовских Срба и другог неалбанског становништва побегла у ужу Србију и суседне земље, они који су остали постали су жртве системских убистава, отмица, насумичног притварања, сексуалног и родног насиља, пребијања и злостављања.
14. Иако постоји спор око бројки, процењује се да је више од 15.000 лица усмрћено или нестало током и одмах након косовског сукоба (1998-2000. године). Више од 3000 етничких Албанаца и око 800 Срба, Рома и чланова других мањинских заједница нестало је током овог периода. Пронађено је више од половине несталих лица и

њихови посмртни остаци идентификовани су до краја 2010. године, док се од маја 2015. године 1.653 лица и даље води као нестало код Међународног комитета Црвеног крста (МКЦК).

15. Од јула 1999. године, у склопу напора да се на Косово врати спровођење закона у оквиру владавине права, СПГС је затражио од држава чланица УН-а да подрже постављање 4718 чланова међународне полиције као цивилне компоненте УНМИК-а. Задатак полиције УНМИК-а био је да саветује КФОР у вези са полицијским питањима док полиција не добије довољан број чланова да преузме пуну одговорност за спровођење закона и да ради на развоју Косовске полицијске службе. До септембра 1999. године, приближно 1100 међународних полицајаца распоређено је у УНМИК-у.
16. Распоређивање полиције УНМИК-а углавном је завршено до децембра 2000. године, са 4400 чланова особља из 53 земље, и УНМИК је преузео примарну одговорност за спровођење закона у свим крајевима Косова осим у Митровици. Према Годишњем извештају полиције УНМИК-а за 2000. годину, њој је пријављено 351 киднаповање, 675 убистава и 115 силовања у периоду од јуна 1999. до децембра 2000. године.
17. Услед колапса управљања правдом на Косову, УНМИК је јуна 1999. године успоставио ванредан правосудни систем. Он се састојао од ограниченог броја домаћих судија и тужилаца и функционисао је све до почетка рада редовног правосудног система, јануара 2000. године. Фебруара 2000. године, УНМИК је одобрио именовање међународних судија и тужилаца, најпре у области Митровице, а касније широм Косова, да би ојачао домаћи правосудни систем и гарантовао његову непристрасност. Од октобра 2002. године, домаћи правосудни систем састојао се од 341 домаћег судије и тужиоца и 24 међународних. Јануара 2003. године, Генерални секретар УН-а, при подношењу извештаја Савету безбедности о спровођењу Резолуције 1244 (1999), констатовао је да систем полиције и правосуђа на Косову у том тренутку „добро функционише“ и да је „одржив“.
18. Јула 1999. године, Генерални секретар УН-а изјавио је у извештају Савету безбедности да УНМИК већ сматра да је питање несталих лица посебно акутан проблем у погледу људских права на Косову. Новембра 1999. године, при полицији УНМИК-а је основана Јединица за нестала лица (ЈНЛ), која је била задужена за истраживање могуће локације несталих лица и/или гробних места. ЈНЛ, заједно са Централном јединицом за кривичну истрагу (ЦЈКИ) полиције УНМИК-а, а касније наменска Јединица за истрагу ратних злочина (ЈИРЗ), били су одговорни за кривичне аспекте предмета несталих лица на Косову. Маја 2000. године, успостављена је Комисија за проналажење и идентификацију жртава (КПИЖ), којом председава УНМИК, ради проналажења, идентификације и предавања посмртних остатака. Дана 5. новембра 2001. године, УНМИК је потписао Заједнички документ УНМИК-а и СРЈ у коме се, између осталог, понавља обавеза решавања судбине несталих лица из свих заједница и признаје се да је програм ексхумације и идентификације само део активности везаних за нестала лица. Од јуна 2002. године, новооснована Канцеларија за нестала лица и судску медицину (КНЛСМ) при УНМИК-овом Одељењу правде (ОП) постала је једини орган који је овлашћен да утврди где се налазе нестала лица, идентификује њихове посмртне

остатке и врати их њиховим породицама. Почевши од 2001. године, на основу Меморандума о разумевању (МоР) између УНМИК-а и Међународне комисије за нестала лица (МКНЛ) са седиштем у Сарајеву, допуњеног додатним споразумом из 2003. године, МКНЛ је спроводио идентификацију посмртних остатака путем ДНК анализе.

19. Дана 9. децембра 2008. године, одговорности УНМИК-а у области полиције и правосуђа на Косову су престале, а Мисија владавине права Европске уније на Косову (ЕУЛЕКС) преузела је пуну оперативну контролу у области владавине права, након саопштења председника Савета безбедности Уједињених нација, 26. новембра 2008. године (S/PRST/2008/44), којим се поздравља даље ангажовање Европске уније на Косову.
20. Истог дана, УНМИК и ЕУЛЕКС су потписали МоР о модалитетима и правима и обавезама које проистичу из преноса УНМИК-ових предмета ЕУЛЕКС-у, као и повезаних списа који се тичу истрага, оптужница и других активности које су у току, а које су предузели УНМИК-ови међународни тужиоци. Убрзо након тога, потписани су слични споразуми у вези са списима којима су се бавиле међународне судије и полиција УНМИК-а. Сви споразуми су обавезивали ЕУЛЕКС да УНМИК-у пружи приступ документима који се односе на активности које су УНМИК-ови органи претходно предузели. Између 9. децембра 2008. и 30. марта 2009. године, сви списи кривичних предмета које су поседовали УНМИК-ов ОП и полиција УНМИК-а требало је да буду предати ЕУЛЕКС-у.

В. Околности везане за отмицу и нестанак гђе Вере Шкрипац

21. Жалилац је син гђе Вере Шкрипац.
22. Жалилац наводи да је његова мајка отета из свог стана у Приштини од стране непознатих починилаца 12. септембра 1999. године. Од тада се не зна где се она налази.
23. Жалилац наводи да је отмица гђе Вере Шкрипац пријављена Црвеном крсту Југославије, МКЦК-у, КФОР-у, УНМИК-у, укључујући међународног тужиоца Округног јавног тужилаштва (ОЈТ) у Приштини и другим институцијама.
24. МКЦК-ов захтев за проналажење гђе Вере Шкрипац, у коме је 11. септембар 1999. године назначен као датум њеног нестанка, још увек је отворен³. Њено име се такође налази на два списка несталих особа, које је МКЦК проследио полицији УНМИК-а 12. октобра 2001. године и 11. фебруара 2002. године, као и у бази података коју је саставио УНМИК-ов КНЛСМ⁴. У релевантним пољима ставки које се односе на гђу

³ База података МКЦК-а је доступна на адреси: <http://familylinks.icrc.org/kosovo/en/pages/search-persons.aspx> (прегледано 31. августа 2015).

⁴ База података КНЛСМ-а није отворена за јавност. Комисија ју је прегледала у вези са овим предметом 31. августа 2015. године.

Веру Шкрипац, у бази података на мрежи коју води МКНЛ⁵, стоји следеће: „Прикупљено довољно референтних узорака“ и „Није пронађен подударни ДНК“.

В. Истрага

Достављање релевантних списа

25. Дана 7. јула 2015. године, УНМИК је доставио Комисији документа која су се претходно налазила код УНМИК-овог КНЛСМ-а и ЈИРЗ-а при полицији УНМИК-а. Дана 27. августа 2015. године, УНМИК је потврдио Комисији да су сви списи у УНМИК-овом поседу достављени.
26. Што се тиче откривања података садржаних у списима, Комисија подсећа да је УНМИК Комисији ставио на располагање истражне списе ради разматрања уз обавезу чувања поверљивости података. У том погледу, Комисија мора појаснити да, иако њена процена овог предмета проистиче из детаљног разматрања доступне документације, објављује се само ограничен број информација из ње. Стога је у следећим пасусима наведен сажет преглед релевантних истражних корака које су предузели истражни органи.

КНЛСМ-ов спис

27. Најстарији документ у КНЛСМ-овом спису је образац за упит полиције УНМИК-а, у коме је наведено да је 27. и 29. августа 1999. године именовани косовски Албанац позвао полицију како би дојавио да неке неидентификоване особе лупају на врата гђе Вере Шкрипац и да јој прете да напусти свој стан. У обрасцу је наведено да је полиција УНМИК-а „предала“ предмет КФОР-у.
28. Резиме резултата почетне истраге која је спроведена у погледу отмице и нестанка гђе Вере Шкрипац дат је у Закључном извештају полиције УНМИК-а, датираном на 24. септембар 1999, који се налази у спису. У Извештају такође стоји да је 13. септембра 1999. године КФОР отишао у стан гђе Вере Шкрипац, у који је била извршена провала и који је оштећен и опљачкан. У стану није било ни трага од гђе Вере Шкрипац.
29. Према наводима из истог Извештаја, гђа Ј. С, службеница полиције УНМИК-а, поднела је 21. септембра 1999. године пријаву полицији УНМИК-а у погледу нестанка гђе Вере Шкрипац. У својој изјави сведока (чија је копија приложена уз Закључни извештај), гђа Ј. С. навела је да је гђа Вера Шкрипац отета у присуству свог адвоката, г. Б. К. (наведен је бр. телефона). У изјави сведока гђе Ј. С, такође је напоменуто да је то четврти пут да је поднела пријаву нестанка гђе Вере Шкрипац, али да до тада није покренута никаква истрага. У Закључном извештају даље стоји да су, по пријави гђе Ј. С, истражитељи полиције УНМИК-а 21. септембра 1999. године отишли у стан гђе Вере Шкрипац, и да су у њему затекли именовано лице, Ј. Х, које је ту становало. Он је показао уговор о продаји стана, који је потписао син гђе Вере Шкрипац, односно

⁵ Електронска база података МКНЛ-а је доступна на адреси: http://www.ic-mp.org/fdmsweb/index.php?w=mp_details&l=en (прегледано 31. августа 2015).

жалилац. Он је изјавио истражитељима да не зна ништа о отмици и нестанку гђе Вере Шкрипац; нити су ишта знали остали суседи у згради који су испитани. Истражитељи УНМИК-а затим су контактирали жалиоца телефоном, који је потврдио продају стана лицу Ј. Х.

30. У Закључном извештају стоји да је полиција УНМИК-а 21. септембра 1999. године такође обавила разговор са г. Б. К, адвокатом гђе Вере Шкрипац. Уз Извештај је приложена изјава сведока коју је дао г. Б. К. Према овој изјави, 11. септембра 1999. године увече, гђа Вера Шкрипац позвала је г. Б. К. да дође у њен стан како би потписала уговор о продаји стана, а и због тога што се бојала да тамо буде сама. Док су били заједно у стану гђе Вере Шкрипац, стигли су војници КФОР-а, који су неколико пута били позивани „ради интервенције“. Пошто нису били у пратњи преводиоца, а ни гђа Вера Шкрипац ни г. Б. К. нису говорили енглески, војници КФОР-а су напустили стан. Отприлике у 21.00 час, између седам и десет особа провалило је у стан гђе Вере Шкрипац. Питали су је зашто је још увек ту, а будући да је г. Б. К. покушавао да их задржи ван стана, њих шест га је ударило и одвезло у великом црном возилу марке Ауди. Одведен је на отворено поље, на периферији Приштине, где му је прећено и где је малтретиран пет сати, а затим пуштен. Информације које је дао биле су да су лица која су га киднаповала старости између 25 и 30 година и да су носила црне панталоне и јакне; међутим, он није успео да их идентификује. Није имао информације о томе шта се десило гђи Вери Шкрипац, која је, према овој изјави, још увек била у стану у тренутку док су њега одводили.
31. У Закључном извештају се такође наводи да је 23. септембра 1999. године у једном насељу у Приштини пронађено тело женске особе, за које је постојала сумња да је тело гђе Вере Шкрипац. Тело је показано г. Б. К. и Ј. С, али идентификација је била негативна. У закључку Извештаја стоји да је, према изјавама г. Б. К. и гђе Ј. С, ОВК била умешана у отмицу и нестанак гђе Вере Шкрипац; међутим, није било доказа који би поткрепили овај навод. Регионална истражна јединица у Приштини стога је затворила случај. У интерном допису, датираном на 25. септембар 1999. године, који се такође налази у спису КНЈСМ-а, наводи се да је случај био прослеђен МКЦК-у и УНХЦР-у „како би били обавештени о инциденту и резултату истраге“.
32. У овом делу списка такође се налази штампани извод „обавештајне поруке“, сачињен 28. марта 2000. године, у погледу случаја гђе Вере Шкрипац, припојен ЈНЛ-овом предметном спису бр. 1999-00058. У документу стоји да је гђа Вера Шкрипац 11. септембра 1999. године уговорила продају свог стана господину Б. К. (наведени су име и презиме, године старости, кућна адреса и број телефона), од ког се очекивало да те исте ноћи уплати делимични износ. У 22.00 часа, г. Б. К. је био у стану гђе Вере Шкрипац, одакле је разговарао телефоном са жалиоцем, г. Слободаном Шкрипцем. Током тог разговора, г. Б. К. је рекао да постоје неки проблеми; међутим, док је објашњавао о каквим проблемима је реч, разговор је прекинут. У обавештајној поруци није наведен извор ових информација.
33. У истој обавештајној поруци стоји да је наредног дана, 12. септембра 1999. године, патрола КФОР-а отишла у стан гђе Вере Шкрипац и затекла га оштећеног и

опљачканог. Патрола КФОР-а је пронашла и испитала оца г. Б. К. и питала га где му се налази син. Међутим, он је порекао да има сина који се зове Б. К. У документу је даље наведено да им је сусед албанске националности који је живео у истој згради као и гђа Вера Шкрипац (у Извештају је наведен број стана) рекао да је гђа Вера Шкрипац имала проблема са суседима албанске националности који су живели у стану изнад њеног и да су је вероватно они киднаповали. Патрола КФОР-а је од сина гђе Вере Шкрипац, односно жалиоца, добила потврду да су јој „ти“ суседи (имена нису наведена) претили и застрашивали је. Дана 13. септембра 1999. године, истражитељ (није наведено да ли је у питању истражитељ КФОР-а или УНМИК-а) пронашао је и испитао г. Б. К. у вези са судбином гђе Вере Шкрипац. Он је потврдио да је уговорио да купи њен стан и уплати аванс у износу од „500 динара“; међутим, изјавио је да је гђа Вера Шкрипац била добро када ју је последњи пут видео. Када је био упитан да ли је било неких суседа који су застрашивали гђу Веру Шкрипац, г. Б. К. је изјавио да је знао да је имала „неке проблеме“, али није знао са ким. У документу је даље наведено да је син гђе Вере Шкрипац, односно жалилац, успео да обави телефонски разговор са супругом г. Б. К. Она му је рекла да се г. Б. К. вратио кући у 01.00 час исте ноћи када је од гђе Вере Шкрипац требало да купи стан. Њен супруг јој је рекао да су „они“ одвезли њега и гђу Веру Шкрипац одвојеним аутомобилима. Г. Б. К. је претучен, а затим избачен на периферији Приштине, али није знао шта се десило са гђом Вером Шкрипац.

34. Из списка се види да је ЈНЛ полиције УНМИК-а отворио спис о несталом лицу у погледу гђе Вере Шкрипац у неком тренутку током 2000. године, под бројем предметног списка 2000-000058. Спис садржи ЈНЛ-ов Извештај о наставку случаја са седам уноса који датирају из периода почевши од децембра 2000. до јула 2003. године. У овим уносима је наведено да је, у том периоду, ЈНЛ контактирао двојицу синова гђе Вере Шкрипац (од којих је један жалилац) како би прикупио и забележио анте-мортем податке и проверио да ли су посмртни остаци неидентификоване жене, пронађени 18. јуна 2000. године на гробљу Драгодан у Приштини, заправо посмртни остаци гђе Вере Шкрипац. У последњем уносу у Извештају, датираним на 25. јул 2003. године, наводи се да је обављено ДНК тестирање, чији су резултати били негативни.
35. Међу документима приложеним уз горепоменути ЈНЛ-ов Извештај о наставку случаја налази се друга страница ЈНЛ-овог извештаја о истрази, у коме је документован састанак између ЈНЛ-а и синова гђе Вере Шкрипац, до ког је дошло 27. априла 2001. године, у месту Мердаре. У пољу извештаја под називом „опис догађаја“ описани су напори учињени како би се прикупили анте-мортем подаци о гђи Вери Шкрипац. У извештају су наведени додатни подаци о нестанку гђе Вере Шкрипац, које је дао њен други син, З. Бивши сусед гђе Вере Шкрипац (М. Ц, наведени су име и презиме и земља становања у иностранству), који је у време отмице живео на трећем или четвртом спрату зграде, разговарао је са З. телефоном дан након нестанка његове мајке и обавестио га да је адвокат, г. Б. К, познавао отмичаре јер им се обраћао по имену. Када се жалилац два дана касније обратио г. Б. К, потоњи му је објаснио да не може да открије имена починилаца из страха од освете против његове породице. Г. Б. К. је рекао само да су гђа Вера Шкрипац и он одвезени у одвојеним аутомобилима, од којих је један био црвене боје, марке Опел Кадет, док је други био велики црни аутомобил. У извештају се даље наводи да се сматрало да је „сусед на спрату изнад“ гђе Вере

Шкрипац, који је био бивши припадник ОВК и који је „рањен током рата и хода са штапом“, особа која стоји иза њеног нестанка, јер јој је у прошлости „често претио, застрашивао је и тукао је“. У извештају се такође наводи да се у суседној згради налазио сусед, особа српске националности са Косова (Н. Т, наведени су име и презиме и број телефона), који је можда имао информације о овом догађају.

36. Преостали документи у овом делу списка су копије недатираних образаца за идентификацију жртве у погледу гђе Вере Шкрипац, припојене ЈНЛ-овом предметном спису бр. 1999-000058 [sic]. Поред тога што садржи анте-мортем податке гђе Вере Шкрипац, у обрасцима су наведене кућне адресе и бројеви телефона ван Косова жалиоца и сестре гђе Вере Шкрипац, која је назначена као њен средник.

ЈИРЗ-ов спис

37. ЈИРЗ-ов спис садржи три документа. Први документ је превод на енглески кривичне пријаве коју је жалилац поднео међународном тужиоцу ОЈТ-а у Приштини, која је приложена ЦЈКИ-јевом предметном спису бр. 2005/00087. У примедби преводиоца при дну овог извештаја наведено је да је он састављен 2. фебруара 2005. године. У извештају стоји да је гђа Вера Шкрипац киднапована 12. септембра 1999. године „на изузетно бруталан начин“ из свог стана у Приштини, у присуству г. Б. К. (исто лице споменуто у §§ 29–35 изнад). Група наоружаних припадника ОВК одвела их је из стана и ставила у црвени аутомобил. Г. Б. К. је ослобођен истог дана, док је гђа Вера Шкрипац нестала без трага. У извештају се даље наводи да су киднаповање и нестанак пријављени КФОР-у истог дана; међутим, „оштећеној страни, као лицу које је поднело кривичну пријаву, било је онемогућено да добија информације о мерама које су предузете да би се пронашло киднаповано лице и о починиоцима“.
38. Други документ у ЈИРЗ-овом спису је штампани извод из ЈИРЗ-овог извештаја о случају, састављен 20. октобра 2007. године, у коме се укратко описују околности везане за нестанак гђе Вере Шкрипац, како је горе наведено. У пољу извештаја „датум уноса“, као и у пољу „датум ажурирања“, стоји „13. август 2005. године“. У пољу извештаја „статус“ стоји „неактиван“.
39. Последњи документ у ЈИРЗ-овом спису је Извештај о анализи случаја, састављен 20. октобра 2007. године и прегледан/одобрен 25. октобра 2007. године, припојен случају бр. 2005/00087. У Извештају је такође наведено да је гђа Вера Шкрипац отета 12. септембра 1999. године, у присуству г. Б. К, који је касније ослобођен. У пољу Извештаја „кратак опис доказа“ стоји „нема доказа у спису“. У пољу Извештаја „Препорука/мишљење истражитеља“, наведено је следеће: „Пошто у спису нема изјаве сведока, сматрам да случај не сме да се затвори без бар овог доказа. Стога предлажем да КПС или Међународна полиција спроведу додатну истрагу“. У руком исписаној напомени у дну Извештаја стоји „поново прегледан и сматра се НЕАКТИВНИМ [име полицијског службеника]. ЈЕДИНИЦА ЗА РАТНЕ ЗЛОЧИНЕ 21. новембра 2007“.

III. ЖАЛБА

40. Жалилац се жали на УНМИК-ов наводни пропуст да ваљано истражи отмицу и нестанак гђе Вере Шкрипац. У том погледу, Комисија сматра да се жалилац позива на кршење процедуралног аспекта члана 2 Европске конвенције о људским правима (ЕКЉП).
41. Жалилац се такође жали на душевну бол и патњу, које су му наводно проузроковане овом ситуацијом. У том погледу, Комисија сматра да се жалилац ослања на члан 3 ЕКЉП.

IV. ПРАВО

A. Наводно кршење процедуралне обавезе сходно члану 2 ЕКЉП

1. Опсег разматрања Комисије

42. Пре него што започне разматрање меритума жалбе, Комисија би желела да разјасни домен свог разматрања.
43. При одлучивању о томе да ли сматра да је дошло до повреде члана 2 (процедуралног аспекта), Комисија узима у обзир постојећу судску праксу, нарочито ону Европског суда за људска права. Међутим, Комисија је такође свесна чињенице да се жалбе упућене њој значајно разликују од оних које су поднете Суду. Као прво, тужена страна није држава, већ привремена међународна територијална управа овлашћена да обавља привремене дужности на Косову. За УНМИК се не везују никакве сумње у погледу материјалних обавеза сходно члану 2 ЕКЉП. Друго, док су они који су осумњичени за наводна убиства и/или отмице недржавни актери у ограниченом броју предмета пред Европским судом, такви су сви осумњичени у предметима пред Комисијом, углавном, али не искључиво, повезани са сукобом. Комисија мора узети у обзир ове факторе при процени процедуралних позитивних обавеза међудржавне организације у погледу поступака учињених од стране трећих страна на територији над којом има привремену законодавну, извршну и судску контролу.
44. Комисија напомиње да је, након усвајања Уредбе УНМИК-а бр. 1999/1 25. јула 1999. године, УНМИК преузео обавезу поштовања међународно признатих стандарда у погледу људских права при обављању својих функција. Ово прихватање обавеза детаљно је описано у Уредби УНМИК-а бр. 1999/24 од 12. децембра 1999. године, према којој је УНМИК прихватио обавезе сходно следећим инструментима који се тичу људских права: Универзалној декларацији о људским правима, Европској конвенцији о људским правима и њеним протоколима, Међународном споразуму о грађанским и политичким правима (МСГПП), Међународном споразуму о економским, социјалним и културним правима, Међународној конвенцији о уклањању свих видова расне дискриминације, Конвенцији о уклањању свих видова дискриминације жена, Конвенцији против мучења и осталог окрутног, нечовечног и понижавајућег поступања или кажњавања и Конвенцији о правима детета.

45. Комисија такође примећује да, према члану 1.2 УНМИК-ове Уредбе бр. 2006/12 од 23. марта 2006. године о оснивању Саветодавне комисије за људска права, Комисија „треба да проучи жалбе уложене од стране било које особе или групе особа које тврде да су жртве кршења (својих) људских права од стране УНМИК-а“. Из тога следи да једино поступци или пропусти који се могу приписати УНМИК-у леже у оквиру надлежности Комисије *ratione personae*. У том погледу, треба напоменути, као што је горе наведено, да од 9. децембра 2008. године, УНМИК више не спроводи извршну власт над косовским правосудним системом и системом за спровођење закона. УНМИК стога не сноси одговорност ни за какво кршење људских права наводно почињено од стране тих тела. У погледу тога што се жалилац жали на поступке који су се догодили након овог датума, они леже ван надлежности Комисије *ratione personae*.
46. Такође, Комисија наглашава да, што се тиче њене надлежности *ratione materiae*, из члана 1.2 Уредбе УНМИК-а бр. 2006/12 следи да она може испитати само жалбе које се односе на наводно кршење људских права. То значи да она може да разматра само поступке или пропусти који су предмет жалбе због тога што нису у складу са међународним инструментима људских права наведеним горе у тексту (видети § 44). У конкретним случајевима убистава и нестанака под околностима опасним по живот, није улога Комисије да замени надлежне органе у истрази случаја. Њен задатак је ограничен на разматрање ефикасности кривичне истраге таквих убистава и нестанака, у светлу процедуралних обавеза које проистичу из члана 2 ЕКЉП.
47. Комисија даље напомиње да, сходно члану 2 Уредбе УНМИК-а бр. 2006/12, она има правну надлежност једино над жалбама које се односе на наводна кршења људских права „до којих је дошло 23. априла 2005. или касније или су произашла из чињеница насталих пре овог датума, при чему су ове чињенице проузроковале континуирано кршење људских права“. Следи да догађаји који су се одиграли пре 23. априла 2005. године генерално леже ван надлежности Комисије *ratione temporis*. Међутим, у мери у којој такви догађаји проузрокују континуирану ситуацију, Комисија има надлежност да разматра жалбе које се односе на ту ситуацију (видети предмет Европског суда за људска права (ЕСЉП), Велико веће [ВВ], *Варнава и остали против Турске*, бр. 16064/90 и остали, пресуда од 18. септембра 2009, §§ 147–149; ЕСЉП, *Кинар против Турске* [ВВ] бр. 25781/94, пресуда од 10. маја 2001, § 136, ЕКЉП 2001-IV).

2. Поднесци страна

48. Жалилац се жали, у суштини, на повреду права која се односи на изостанак адекватне кривичне истраге у вези са отмицом и нестанком гђе Вере Шкрипац.
49. СПГС генерално прихвата чињеницу да је до отмице и нестанка гђе Вере Шкрипац дошло под околностима опасним по живот. СПГС наводи да је јуна 1999. године, убрзо након доласка КФОР-а и УНМИК-а на Косово, безбедносна ситуација била „напета и догодио се већи број озбиљних кривичних инцидената чије су мете били косовски Срби и косовски Албанци, укључујући отмице и убиства“. Цитирајући

извештај Генералног секретара УН-а упућен Савету безбедности Уједињених нација од 12. јула 1999. године, СПГС описује ситуацију на следећи начин:

„Општа ситуација на Косову је била напета, али се стабилизује. ОВК се брзо вратио у све делове Косова, посебно у југозападни део, а велики број косовских Срба напустио је своје домове и отишао у Србију. Док је први талас одлазака косовских Срба био подстакнут бригаама за безбедност, а не стварним претњама, други талас одлазака био је последица растућег броја инцидената које су косовски Албанци починили против косовских Срба. Одласке су поготово подстакла убиства и отмице које су биле у центру пажње јавности, као и пљачке, подметнути пожари и присилна експропријација станова. Овај процес је сада успорен, али у градовима као што су Призрен и Пећ практично уопште нема косовских Срба, а градови Митровица и Ораховац су подељени дуж етничких линија.

Безбедносни проблем на Косову у великој мери је последица непостојања установа и органа задужених за ред и мир. Многи злочини и неправде не могу се ваљано кривично процесуирати. Криминалне банде, борећи се за контролу над оскудним ресурсима, већ искоришћавају ту празнину. Иако је КФОР тренутно одговоран за одржавање јавне безбедности и грађанског реда и мира, његова могућност да се тиме бави ограничена је чињеницом да се он и даље налази у процесу развоја својих снага. Непостојање легитимних полицијских снага, како међународних тако и домаћих, дубоко се осећа, стога се решавању тог проблема мора приступити као приоритету“.

50. У својим примедбама на меритум жалбе, СПГС не оспорава чињеницу да је УНМИК имао одговорност да спроведе ефикасну истрагу отмице и нестанка гђе Вере Шкрипац, у складу с општом обавезом обезбеђивања ефикасне примене домаћих закона којима се штити право на живот, која му је прописана Резолуцијом 1244 Савета безбедности УН-а (из 1999. године) (видети § 11 горе у тексту) и накнадно дефинисана Уредбом УНМИК-а бр. 1999/1 *о овлашћењима Привремене управе на Косову* и касније Уредбом УНМИК-а бр. 1999/24 *о закону применљивом на Косову* и чланом 2 ЕКЈП.
51. СПГС прихвата чињеницу да је гђа Вера Шкрипац нестала под околностима опасним по живот и не оспорава одговорност УНМИК-а да спроведе истрагу у вези с њеним случајем, сходно процедуралном делу члана 2 ЕКЈП. Према речима СПГС-а, „главна сврха такве истраге [била] је обезбеђивање ефикасне примене домаћих закона којима се штити право на живот, како је дефинисано Уредбом УНМИК-а бр. 1999/1 од 25. јула 1999. о овлашћењима привремене управе на Косову и касније измењеном и допуњеном Уредбом УНМИК-а бр. 1999/24 од 12. децембра 1999. о закону који се примењује на Косову“.
52. СПГС наглашава да жалиоци не наводе да је дошло до повреде материјалног дела члана 2, већ његовог процедуралног елемента. СПГС наводи да је „процедурални елемент члана 2 у суштини двострук: (i) обавеза утврђивања судбине и/или локације несталог лица путем истраге; и (ii) обавеза спровођења истраге којом се може утврдити

да ли је до смрти дошло незаконитим путем и која може довести до идентификације и кажњавања лица одговорних за нестанак и/или смрт несталог лица“.

53. СПГС даље примећује да се, при одлучивању о пријавама сходно процедуралном делу члана 2 мора обратити пажња на то да се на УНМИК не ставља немогућ или несразмеран терет. У том погледу, СПГС подсећа на пресуду од 15. фебруара 2011. године коју је донео Европски суд за људска права по предмету *Палић против Босне и Херцеговине*, у чијем се ставу 70 наводи:

„Суд узима у обзир комплексну ситуацију у Босни и Херцеговини, нарочито у првих десет година након рата. У таквој послератној ситуацији, оно што представља немогућ и/или несразмеран терет мора да се мери врло конкретним чињеницама и контекстом. С тим у вези, Суд напомиње да је више од 100.000 људи убијено, скоро 30.000 људи је нестало, а више од два милиона људи је расељено током рата у Босни и Херцеговини. Избор је неизбежно морао да се направи у смислу послератних приоритета и ресурса. Штавише, након дугог и суровог рата, Босна и Херцеговина је била подвргнута поправци унутрашње структуре и политичког система: постављени су ентитети и кантони у складу са Дејтонским мировним споразумом; уведене су споразумне поделе власти како би се обезбедила ефикасна равноправност између „конститутивних народа“ у послератном друштву (видети случај *Сејдић и Финци против Босне и Херцеговине* [ВВ], бр. 27996/06 и 34836/06, предмет ЕКЉП 2009-...), било је потребно формирати нове институције, а постојеће реструктурирати. У послератном периоду могла је да се очекује невољност тадашњих зараћених страна да сарађују са новим институцијама, као што се види у овом предмету. Иако је тешко тачно одредити када се завршио овај процес, Суд сматра да је домаћи правни систем требало да буде у могућности да ефикасно реши нестанке и друга тешка кршења међународног хуманитарног права до 2005. године, након свеобухватне провере постављене полиције и правосуђа и успостављања Одсека за ратне злочине при Суду Босне и Херцеговине. Након што је све ово размотрено и пошто није било значајног периода неактивности домаћих власти по овом предмету након 2005. године, Суд је закључио да се, с обзиром на тадашње околности прикупљања материјала, може сматрати да је домаћа кривична истрага спроведена у разумном року и експедитивно“.

54. Према мишљењу СПГС-а, ситуација на Косову „у периоду између 1999. и 2008. године“ била је „у већини аспеката слична оној у Босни и Херцеговини у периоду између 1995. и 2005. године“.
55. СПГС наводи да је током сукоба на Косову на хиљаде људи нестало, најмање 800.000 људи је расељено и на хиљаде њих је убијено. Многи људи који су нестали, отети су, убијени и сахрањени у необележеним гробовима на територији Косова или ван ње, што је умногоме отежало проналажење и повратак њихових посмртних остатака.

56. У јуну 2002. године УНМИК је успоставио КНЛСМ са мандатом да утврђује судбину несталих лица; међутим, он се суочио са многим изазовима на почетку свог ангажовања због онога што су претходно урадили углавном актери независни од УНМИК-а. Конкретно, СПГС наводи да је сакупљање доказа о ратним злочинима почело са доласком НАТО-а 1999. године, са независним тимовима из неколико земаља који су функционисали под слабом координацијом МКТЈ-а. Недостатак стандардних радних процедура или централизације довео је до проблема са доказима прикупљеним у овој фази. Године 2000, МКТЈ је спровео велику, централизовану, форензичку операцију у ораховачкој мртвачници, где је применио стандардне радне процедуре за све форензичке тимове осим британског, који је функционисао независно у Приштини. СПГС наводи да су, у покушају да покажу да су злочини били систематски и широко распрострањени, тимови МКТЈ-а обављали обдукције на што је више тела могуће, вршећи идентификацију у малој мери или је уопште нису вршили; штавише, неидентификована тела која су ексхумирана 1999. године поново су сахрањена на локацијама које још увек нису познате КНЛСМ-у. Након што је МКТЈ окончао своје ангажовање 2000. године, ЈНЛ полиције УНМИК-а наставио је истраге несталих лица у мањем обиму, „ex-officio, без икакве шире стратегије у погледу подизања оптужнице“. Услед тога, прикупљен је велики број неструктурисаних информација.
57. СПГС тврди да је проналажење и идентификовање несталих лица у горе описаном контексту веома тежак и дуготрајан задатак. Он даље тврди да број несталих лица чије је остатке пронашао и идентификовао КНЛСМ „сведочи о његовом напорном раду између 2002. и 2008. године“ и да је „у гробницама пронађено још тела и у току су идентификације и повраћаји посмртних остатака члановима породица, често на основу информација садржаних у списима УНМИК-а/КНЛСМ-а“. СПГС даље напомиње да је стога „очигледно да је поступак оснивања система који ће моћи ефикасно да решава нестанке и друга озбиљна кршења међународног хуманитарног права разумљиво постепено“ на Косову, што се огледа у горенаведеном предмету *Палић*. СПГС даље напомиње да се овај процес „ослањао на велики број актера, а не само на УНМИК, на пример на Међународну комисију за нестала лица, Међународни комитет Црвеног крста и домаће организације за нестала лица“.
58. СПГС даље тврди да је од фундаменталног значаја за спровођење ефикасних истрага професионална, добро обучена и добро опремљена полиција и да таква полиција није постојала на Косову након сукоба. У том полицијском вакууму након завршетка сукоба, УНМИК је морао да испочетка изгради нову Косовску полицијску службу, што представља један дуготрајан и изазован задатак који, према наводу СПГС-а, још увек траје. СПГС такође наводи да се полиција УНМИК-а суочила са бројним изазовима током вршења функција спровођења закона, које јој је постепено преносио КФОР у периоду 1999-2000. године. Он се, у том погледу, осврће на Годишњи извештај полиције УНМИК-а за 2000. годину, у коме је ситуација описана на следећи начин:

„Полиција УНМИК-а је морала да ради у послератном окружењу у ком је затекла беживотна тела и опљачкане и спаљене куће. Етничко насиље је избијало у виду илегалних исељавања, принудних одузимања имовине,

спаљивања кућа и физичког насиља над заједницама широм Косова. Бес и тензија су били јако изражени међу свим етничким групама, а појачавали су их извештаји о несталим и умрлим особама. За полицију УНМИК-а је постао императив да успостави ред и да брзо изгради оквир за упис и истрагу злочина.

Све ово је морало да се уради уз ограничене физичке и људске ресурсе. Пошто је ово била прва извршна мисија у историји УН-а, било је неопходно да се на терену разраде концепт, планирање и спровођење. Због 20 различитих националности које су учествовале на почетку, полицијским руководиоцима је представљало изазован задатак да установе заједничку праксу за постизање оптималних резултата у једном високо ризичном окружењу“.

59. СПГС наводи да је ЈИРЗ полиције УНМИК-а ангажовао међународну полицију УНМИК-а и припаднике домаће Косовске полицијске службе и усмерио се на кривичну истрагу случајева несталих лица. Њихове обавезе обухватале су проналажење илегалних гробова, идентификацију починилаца и прикупљање доказа везаних за злочине. Припадници међународне полиције УНМИК-а који су радили на предметима несталих лица морали су да се прилагоде спровођењу истрага на страниј територији и у страниј земљи, са ограниченом подршком Косовске полиције која је још увек била у развоју.
60. Он даље наводи да, након сукоба, све домаће институције на Косову, укључујући институције за спровођење закона и институције за проналажење несталих лица, нису биле функционалне и да су морале бити успостављене од почетка. Такође, истражитељи су често наилазили на ситуације где појединци који су поседовали релевантне информације о локацији и судбини несталих лица нису желели да открију такве информације. Према наводима СПГС-а, сва ова ограничења смањила су способност полиције УНМИК-а да спроводи истраге у складу са стандардима који се могу очекивати од држава „у којима су институције боље успостављене и у којима не постоји велики прилив случајева чије су карактеристике повезане са ситуацијом након сукоба“.
61. У погледу овог конкретног случаја, СПГС сумира кораке које је полиција УНМИК-а предузела у истрази отмице и нестанка гђе Вере Шкрипац септембра 1999. године (који су описани у §§ 27–39 изнад), као и покушаје који су начињени како би се утврдила њена локација и/или идентификовали посмртни остаци за које је постојала сумња да припадају гђи Вери Шкрипац. СПГС наводи да се истражне активности УНМИК-а морају проценити у односу на шири контекст УНМИК-ових кривичних истрага на Косову након сукоба, као што је изнад назначено.
62. СПГС наводи да је УНМИК, унутар овог сложеног оквира, тежио томе да испуни своју обавезу спровођења ефикасне истраге овог случаја; међутим, генерално су недостајале информације, укључујући „непостојање очевидаца“ и „непостојање поузданих доказа који се тичу идентитета могућих починилаца“. Према наводима СПГС-а, у истражном

спису ништа не указује на то да су полиција УНМИК-а и КНЈСМ поседовали било какве истражне трагове које су могли „конкретно да испитају“ како би успешно ухапсили и кривично гонили починиоце.

63. Међутим, СПГС тврди да је недостатак сведока и материјалних доказа „представљао реалну препреку закључивању било какве истраге од стране УНМИК-а“. Он такође наводи да је УНМИК приметио у другим предметима који се тичу несталих лица да „долази до неминовног обустављања полицијских истрага услед недостатка доказа уколико не постоји сведочење сведока или уколико се не открије никакав материјални доказ“.
64. У светлу горепомнутих разлога, СПГС наводи да је УНМИК поступао у складу са процедуралним захтевима члана 2 ЕКЈП и да стога није постојало кршење ове одредбе.
65. СПГС такође наводи да УНМИК задржава право да достави додатне коментаре по питању навода везаних за неадекватност истраге, „ако се УНМИК-у укаже на било које додатне информације“. Међутим, с тим у вези, до данашњег дана нису примљени додатни дописи, осим потврде о потпуности достављених истражних списа.

3. Процена Комисије

66. Комисија сматра да се жалилац позива на повреду процедуралне обавезе која проистиче из права на живот, загарантованог чланом 2 Европске конвенције о људским правима (ЕКЈП) јер УНМИК није спровео ефикасну истрагу у вези са отмицом и нестанком гђе Вере Шкрипац.

а) Подношење релевантних списа

67. На захтев Комисије, СПГС је 14. августа 2015. године доставио копије докумената везаних за истраге које су предмет ове жалбе, које је УНМИК успео да добије. УНМИК је 27. августа 2015. године потврдио Комисији да више нису пронађени никакви списи па се тако достављање може сматрати завршеним (видети § 8 изнад).
68. Комисија напомиње да је у члану 15 Уредбе УНМИК-а бр. 2006/12 наведено да Комисија може затражити од УНМИК-а да достави било који документ и да је СПГС обавезан да сарађује са Комисијом и пружи неопходну помоћ, што посебно укључује достављање докумената и информација релевантних за жалбу. У том погледу, Комисија се позива на судску праксу Европског суда за људска права да треба да се извуку закључци на основу понашања тужене стране током поступка, укључујући њен пропуст „да достави информације које поседује без одговарајућег објашњења“ (видети ЕСЈП, *Челикбилек против Турске*, бр. 27693/95, пресуда од 31. маја 2005. године, § 56).
69. Комисија такође напомиње да је правилно одржавање истражних списа који се тичу таквих кривичних дела као што су убиства и нестанци, од отварања истрага до њихове

предаје, кључно за наставак тих истрага и пропуст да се то учини могао би стога сâм по себи покренути питања сходно члану 2 (видети ХРАП, *Булатовић*, бр. 166/09, мишљење од 13. новембра 2014. године, § 62).

70. Комисија нема разлога да сумња да је УНМИК уложио све напоре како би добио релевантне истражне списе. Међутим, Комисија напомиње да УНМИК није доставио никакво објашњење због чега би документација могла бити непотпуна нити о томе који делови могу бити непотпуни.

71. Комисија није у позицији да сама провери потпуност примљених истражних списа. Комисија ће стога проценити меритум жалбе на основу докумената који су јој доступни (у том смислу, видети ЕСЈП, *Чекојев против Русије*, бр. 39358/05, пресуда од 15. марта 2011, § 146).

b) *Општа начела која се тичу обавезе спровођења ефикасне истраге сходно члану 2*

72. Комисија напомиње да је позитивна обавеза истраживања нестанака широко прихваћена у међународном праву људских права, макар од случаја Интерамеричког суда за људска права *Веласкез-Родригез* (видети предмет Интерамеричког суда за људска права (ИАСЈП), *Веласкез-Родригез против Хондураса*, пресуда од 29. јула 1988. године, Серија Ц бр. 4). Комисија такође напомиње да је КЈП навео да позитивна обавеза спровођења истраге проистиче из члана 6 (право на живот), члана 7 (забрана окрутног и нечовечног поступања) и члана 9 (право на слободу и безбедност личности), тумачено заједно са чланом 2 (3) (право на ефикасан правни лек) МСГПП-а (видети Комитет за људска права Уједињених нација (КЈП), Општи коментар бр. 6, 30. април 1982. године, § 4; КЈП, Општи коментар бр. 31, 26. мај 2004. године, §§ 8 и 18, СГПП/Ц/21/Рев.1/Дод. 13; видети такође, између осталог, КЈП, *Мухамед Ал-Авани против Либијске Аранске Цамахирије*, саопштење бр. 1295/2004, разматрања од 11. јула 2007, СГПП/Ц/90/Д/1295/2004). Обавеза истраживања нестанака и убистава такође је утврђена у Декларацији УН-а о заштити свих особа од принудног нестанка (Документ УН-а А/Res/47/133, 18. децембар 1992) и додатно је разрађена у смерницама УН-а као што су Приручник УН-а о ефикасној превенцији и истрази ванправних, арбитражних и преких егзекуција (1991) и „Смернице о спровођењу истрага Уједињених нација у вези са наводним масакрима“ (1995). Важност обавезе је потврђена усвајањем Међународне конвенције о заштити свих особа од принудног нестанка 2006. године, која је ступила на снагу 23. децембра 2010. године.

73. Да би се бавила тврдњама жалиоца, Комисија се осврће на добро утврђену судску праксу Европског суда за људска права о процедуралним обавезама сходно члану 2 ЕКЈП. Суд је сматрао да „Обавеза заштите права на живот сходно члану 2, тумачена заједно са општом дужношћу државе сходно члану 1 Конвенције 'да осигура свакоме унутар [своје] надлежности права и слободе дефинисане у Конвенцији', имплицитно захтева постојање неког облика ефикасне званичне истраге када су појединци убијени“ (видети, *mutatis mutandis*, ЕСЈП, *Макен и остали против Уједињеног Краљевства*, пресуда од 27. септембра 1995. године, § 161, Серија А бр. 324; и ЕСЈП, *Каја против Турске*, пресуда од 19. фебруара 1998. године, § 86, Извештаји 1998-1; видети такође

ЕСЈП, *Јасински против Летоније*, бр. 45744/08, пресуда од 21. децембра 2010, § 71). Обавеза спровођења такве истраге проистиче у свим случајевима убистава и осталих сумњивих смртних случајева, без обзира на то да ли су починиоци приватна лица или државни агенти, или су непознати (видети ЕСЈП, *Колеви против Бугарске*, бр. 1108/02, пресуда од 5. новембра 2009, § 191).

74. Европски суд је такође навео да процедурална обавеза пружања неког облика ефикасне званичне истраге такође постоји када је појединац нестао под околностима опасним по живот и није ограничена на случајеве када је очигледно да је нестанак проузрокован од стране државног агента (видети ЕСЈП [ВВ], *Варнава и остали против Турске*, наведен изнад у § 47, при § 136, ЕСЈП [ВВ], *Мокану и остали против Румуније* бр. 10865/09, 45886/07 и 32431/08, пресуда од 17. септембра 2014. године, § 317).
75. Надлежни органи морају сами предузети радње када им се скрене пажња на одређени предмет и не смеју препустити подношење формалне пријаве или преузимање одговорности за спровођење било каквих истражних поступака иницијативи блиских сродника (видети ЕСЈП, *Ахмет Озкан и остали против Турске*, бр. 21689/93, пресуда од 6. априла 2004. године, § 310, видети такође ЕСЈП, *Исајева против Русије*, бр. 57950/00, пресуда од 24. фебруара 2005. године, § 210, ЕСЈП [ВВ], *Мокану и остали против Румуније*, наведен изнад у § 321).
76. Успостављајући стандарде ефикасне истраге, Суд је навео да истрага, поред независности, приступачности за породицу жртве, спровођења разумном брзином и експедитивношћу и пружања довољног елемента јавне критике истраге или њених резултата, такође мора бити ефикасна у смислу да може довести до утврђивања тога да ли је смрт изазвана незаконитим путем и, ако је то случај, до идентификације и кажњавања одговорних лица (видети ЕСЈП [ВВ], *Варнава и остали против Турске*, наведен изнад у § 47, при § 191; видети такође ЕСЈП, *Палић против Босне и Херцеговине*, бр. 4704/04, пресуда од 15. фебруара 2011. године, § 63). То није обавеза пружања резултата, већ употребе средстава. Надлежни органи морају предузети све могуће разумне кораке да би обезбедили доказе који се тичу инцидента, укључујући, између осталог, сведочења очевидаца, форензичке доказе и, када је то применљиво, аутопсију која пружа потпун и тачан запис о повреди и објективну анализу клиничких налаза, укључујући узрок смрти. Сваки недостатак у истрази који спречава да се њоме установи узрок смрти, или одговорна особа или особе, ствара ризик да таква истрага неће испунити овај стандард (видети ЕСЈП, *Ахмет Озкан и остали против Турске*, наведен изнад, при § 312, и ЕСЈП *Исајева против Русије*, наведен изнад, при § 212).
77. Конкретно, закључак истраге мора бити заснован на детаљној, објективној и непристрасној анализи свих релевантних елемената. Пропуст праћења очигледног следа истраге нарушава, у одлучујућој мери, могућност да се утврде околности случаја и идентитет одговорних лица (видети ЕСЈП, *Колеви против Бугарске*, наведен у § 73, при § 201). Међутим, природа и степен разматрања којима се испуњава минимални праг ефикасности истраге зависе од околности конкретног случаја. Они се морају проценити на основу релевантних чињеница и у погледу практичних реалних околности истражних радњи (видети ЕСЈП, *Велсеа и Мазаре против Румуније*, бр.

64301/01, пресуда од 1. децембра 2009, § 105). Истовремено, надлежни органи морају увек да учине озбиљан напор да открију шта се догодило и не треба да се ослањају на исхитрене или неосноване закључке како би затворили истрагу (видети ЕСЈП [ВВ], *Ел Масри против „Бивше Југословенске Републике Македоније“*, бр. 39630/09, пресуда од 13. децембра 2012. године, § 183; ЕСЈП [ВВ], *Мокану и остали против Румуније*, наведен изнад у § 74, при § 322).

78. У том контексту се подразумева услов ажурности и разумне експедитивности. Чак и у ситуацијама када можда постоје препреке или потешкоће које спречавају напредак истраге брза реакција надлежних органа је од кључног значаја за одржавање поверења јавности у њих у погледу поштовања владавине права и за спречавање стварања слике о тајном учествовању у незаконитим радњама или њиховом толерисању (видети ЕСЈП, *Пол и Одри Едвардс против Уједињеног Краљевства*, бр. 46477/99, пресуда од 14. марта 2002. године, § 72, ЕСЈП [ВВ], *Мокану и остали против Румуније*, наведен изнад у § 74, при § 323).
79. Посебно у погледу несталих особа које су касније пронађене мртве, Суд је навео да се поступцима ексхумације и идентификације посмртних остатака не исцрпљује обавеза сходно члану 2 ЕКЈП. Суд сматра да „процедурална обавеза која проистиче из нестанка генерално не престаје све док локација и судбина особе не буду познати, те је она стога континуираног карактера“ (ЕСЈП, *Палић против Босне и Херцеговине*, наведен изнад у 76, § 46; у истом смислу ЕСЈП [ВВ], *Варнава и остали против Турске*, наведен изнад у § 47, § 148, *Аслаканова и остали против Русије*, бр. 2944/06 и остали, пресуда од 18. децембра 2012. године, § 122). Међутим, Суд такође наглашава да ова процедурална обавеза „не престаје да постоји чак ни након проналажења тела... Тиме се расветљава само један аспект судбине несталог лица и генерално остаје обавеза да се објасне нестанак и вероватно убиство као и да се идентификује и кривично гони сваки починитељ незаконитих дела који има везе са тим нестанком и вероватним убиством“ (ЕСЈП, *Палић против Босне и Херцеговине*, наведен изнад, § 46; у истом смислу случај ЕСЈП [ВВ], *Варнава и остали против Турске*, наведен горе у тексту, § 145). Иако проналажење и накнадна идентификација посмртних остатака жртве сами по себи могу представљати значајан успех, процедурална обавеза сходно члану 2 и даље постоји (видети случај *Палић против Босне и Херцеговине*, наведен изнад, § 64).
80. Што се тиче захтева за јавни надзор, Суд је даље навео да мора постојати довољан елемент јавног надзора над истрагом или њеним исходима да би се осигурала одговорност у пракси, као и у теорији. Потребан степен јавног надзора може се знатно разликовати од случаја до случаја. Међутим, у свим случајевима, сродник жртве мора бити укључен у поступак у оној мери која је неопходна за заштиту његових или њених легитимних интереса (видети ЕСЈП, *Ахмет Озкан и остали против Турске*, наведен изнад у § 75, при §§ 311-314; ЕСЈП, *Исајева против Русије*, наведен изнад у § 75, §§ 211–214 и предмете који се наводе у њему; ЕСЈП [ВВ], *Ал-Скеини и остали против Уједињеног Краљевства*, бр. 55721/07, пресуда од 7. јула 2011. године, § 167, ЕКЈП 2011. године, ЕСЈП [ВВ], *Мокану и остали против Румуније*, наведен изнад у § 74, при § 324).

81. Суд је такође истакао огроман значај који ефикасна истрага има у утврђивању истине о ономе што се догодило, чиме се задовољава право на истину, не само због породица жртава, већ и због жртава сличних злочина, као и опште јавности, која има право да сазна шта се догодило (ЕСЈП, *Ел-Масри против „Бивше Југословенске Републике Македоније“*, наведен изнад у § 77, § 191; ЕСЈП, *Ал-Нашири против Пољске*, бр. 28761/11, пресуда од 24. јула 2014. године, §§ 495–496). Органи Уједињених нација су такође уверени у значај права на истину. Према речима Генералног секретара Уједињених нација, „право на истину подразумева свест о потпуној и комплетној истини о повредама права и догађајима који су се одиграли, карактеристичним околностима везаним за њих и о учесницима у њима. У случају несталих лица... то подразумева и право на откривање судбине и локације жртве“ (видети Извештај Генералног секретара УН-а, *Нестала лица*, документ УН-а А/67/267, 8. август 2012. године, § 5; видети такође КЈП, *Шедко и Бондаренко против Белорусије*, Саопштење бр. 886/1999, разматрања од 3. априла 2003, § 10.2, СГПП/Ц/77/Д/886/1999; КЈП, *Меријам, Филипе, Аугусте и Томас Санкара против Буркине Фасо*, Саопштење бр. 1159/2003, разматрања од 8. марта 2006, § 10.2, СГПП/Ц/86/Д/1159/2003; Комитет УН-а за људска права, Резолуције 9/11 и 12/12: *Право на истину*, 24. септембар 2008. и 12. октобар 2009; Преамбула и члан 24 став 2 Конвенције о заштити свих људи од принудног нестанка, наведено у § 106 изнад; видети такође Извештај Специјалног известиоца о унапређењу и заштити људских права и основних слобода током борбе против тероризма, г. Бена Емерсона, *Оквирни принципи за обезбеђивање одговорности јавних функционера за тешка и систематска кршења људских права почињена у контексту државних анти-терористичких иницијатива*; документ УН-а А/КЈП/22/52, 1. март 2013, § 23–26).

с) Применљивост члана 2 на контекст Косова

82. Комисија је свесна чињенице да је до отмице и нестанка гђе Вере Шкрипац дошло убрзо након распоређивања УНМИК-а на Косову, када су били распрострањени криминал, насиље и мањак безбедности.

83. СПГС, са своје стране не оспорава чињеницу да је УНМИК имао обавезу да истражи овај случај сходно члану 2 ЕКЈП. Међутим, према наводима СПГС-а, јединствене околности које припадају контексту Косова и распоређивању УНМИК-а у првој фази његове мисије треба да буду узете у обзир приликом процене тога да ли је ова истрага у складу са чланом 2 ЕКЈП. У суштини, СПГС тврди да на УНМИК није могуће применити исте стандарде који се примењују на државу у уобичајеној ситуацији.

84. Комисија сматра да ово покреће два главна питања: прво питање је да ли стандарди члана 2 настављају да се примењују у ситуацији када постоји сукоб или опште насиље, а друго је да ли треба сматрати да се такви стандарди у потпуности примењују на УНМИК.

85. Што се тиче применљивости члана 2 на УНМИК, Комисија подсећа да је, након усвајања Уредбе УНМИК-а бр. 1999/1 25. јула 1999. године, УНМИК преузео обавезу

поштовања међународно признатих стандарда у погледу људских права при обављању својих функција. Ово прихватање обавеза детаљно је описано у Уредби УНМИК-а бр. 1999/24 од 12. децембра 1999. године, према којој је УНМИК прихватио обавезе сходно одређеним инструментима који се тичу људских права, укључујући ЕКЉП. С тим у вези, Комисија је већ закључила да је тачно да се привремени карактер УНМИК-а и тешкоће с њим у вези морају прописно узети у обзир у погледу бројних ситуација, али ни у ком случају се ови елементи не смеју схватити као изговор за смањење стандарда у поштовању људских права, који су прописно уграђени у мандат УНМИК-а (видети случај ХРАП, *Милогорић и остали*, бр. 38/08 и остали, мишљење од 24. марта 2011. године, § 44; *Бериша и остали*, бр. 27/08 и остали, мишљење од 23. фебруара 2011, § 25; *Лалић и остали*, бр. 09/08 и остали, мишљење од 9. јуна 2012, § 22).

86. У погледу применљивости члана 2 на ситуације у којима постоји сукоб или опште насиље, Комисија подсећа да је Европски суд за људска права утврдио применљивост члана 2 на ситуације након сукоба, укључујући оне у земљама бивше Југославије (видети, између осталих примера, ЕСЉП, *Палић против Босне и Херцеговине*, наведен у § 76 изнад и ЕСЉП, *Јуларић против Хрватске*, бр. 20106/06, пресуда од 20. јануара 2011). Суд даље наводи да процедурална обавеза сходно члану 2 наставља да се примењује у „тешким безбедносним околностима, укључујући оне у контексту оружаног сукоба“ (видети ЕСЉП [ВВ], *Ал-Скеини и остали против Уједињеног Краљевства*, наведен изнад у § 80, при § 164; видети такође ЕСЉП, *Гулеч против Турске*, пресуда од 27. јула 1998. године, § 81, Извештаји 1998-IV; ЕСЉП, *Ерги против Турске*, пресуда од 28. јула 1998. године, §§ 79 и 82, Извештаји 1998-IV; ЕСЉП, *Ахмет Озкан и остали против Турске*, наведен изнад у § 75, при §§ 85–90, 309–320 и 326–330; ЕСЉП, *Исајева против Русије*, наведен изнад у § 75, при §§ 180 и 210; ЕСЉП, *Канлибаши против Турске*, бр. 32444/96, пресуда од 8. децембра 2005. године, §§ 39–51).
87. Суд је признао да „када смрт коју треба истражити сходно члану 2 наступи у околностима општег насиља, оружаног сукоба или побуне, истражитељи могу наићи на препреке и [...] конкретна ограничења могу принудно захтевати употребу мање ефикасних истражних мера или могу довести до одлагања истраге“ (видети ЕСЉП [ВВ], *Ал-Скеини и остали против Уједињеног краљевства*, наведен изнад, при § 164; ЕСЉП, *Базоркина против Русије*, бр. 69481/01, пресуда од 27. јула 2006. године, § 121). Ипак, Суд је сматрао да „обавеза сходно члану 2 која се тиче заштите живота подразумева да, чак и у тешким безбедносним условима, морају бити предузети сви разумни кораци како би се обезбедила ефикасна, независна истрага у вези са наводним кршењима права на живот (видети, између много осталих примера, ЕСЉП, *Каја против Турске*, наведен изнад у § 73, при §§ 86-92; ЕСЉП, *Ерги против Турске*, наведен изнад, при §§ 82–85; ЕСЉП [ВВ], *Танрикулу против Турске*, бр. 23763/94, пресуда од 8. јула 1999, §§ 101–110, ЕКЉП 1999-IV); ЕСЉП, *Кашијев и Акајева против Русије*, бр. 57942/00 и 57945/00, пресуда од 24. фебруара 2005. године, §§ 156–166; ЕСЉП, *Исајева против Русије*, наведен изнад у тексту, при §§ 215-224; ЕСЉП, *Мусајев и остали против Русије*, бр. 57941/00 и остали, пресуда од 26. јула 2007. године, §§ 158–165).

88. Слично томе, КЉП је закључио да се право на живот, укључујући процедуралне гаранције, сматра врховним правом од кога није дозвољено никакво одступање чак ни у ванредним околностима када је угрожен живот нације (видети, КЉП, Општи коментар бр. 6, наведен изнад у § 72, при § 1; КЉП, *Абубакар Амиров и Аизан Амирова против Руске Федерације*, саопштење бр. 1447/2006, разматрања од 22. априла 2009, § 11.2, СГПП/Ц/95/Д/1447/2006). Такође, КЉП је напоменуо применљивост чланова 2 (3), 6 и 7 МСГПП, уз посебни осврт на УНМИК-ову обавезу да спроведе ваљане истраге у вези са нестанцима и отмицама на Косову (видети КЉП, *Закључне примедбе Комитета за људска права: Косово (Србија)*, 14. август 2006, §§ 12-13, СГПП/Ц/УНК/ЦО/1).
89. Комисија разуме потешкоће са којима се УНМИК сусрео током прве фазе свог ангажовања. Комисија напомиње да је одговарајућа важност која је дата питању несталих лица на Косову значила да је УНМИК морао да узме у обзир како хуманитарну, тако и кривичну димензију ситуације. Конкретно, Комисија сматра да су важност која се приписује кривичним истрагама и потешкоће на Косову које су ограничиле могућност истражних органа да спроведу такве истраге, као што је описао СПГС, довеле до тога да од кључног значаја буде да УНМИК од самог почетка успостави окружење које погодује обављању значајних истрага. Ово подразумева успостављање система који обухвата елементе попут приписивања свеобухватне одговорности по питању надзора и праћења напретка истрага, обезбеђивања редовних извештаја о напретку истрага као и поступка прописне предаје предмета међу различитим службеницима или јединицама полиције УНМИК-а. Такав систем би такође требало да узме у обзир заштиту потреба жртава и сведока (видети, *mutatis mutandis*, ЕСЉП, *Р. Р. и остали против Мађарске*, бр. 19400/11, пресуда од 4. децембра 2012, §§ 28–32), као и да размотри нарочиту рањивост расељених лица у периоду након сукоба (видети ЕСЉП [ВВ], *Саргсијан против Азербејџана*, бр. 40167/06, одлука од 14. децембра 2011. године, § 145; и ЕСЉП [ВВ], *Чирагов и остали против Јерменије*, бр. 13216/05, пресуда од 14. децембра 2011. године, § 146). Иако схвата да је до распоређивања и организовања полиције и правосудног апарата дошло постепено, Комисија сматра да је овај процес завршен 2003. године када је Генерални секретар УН-а описао полицију и правосудни систем на Косову као системе који „добро функционишу“ и који су „одрживи“ (видети § 17 изнад).
90. Комисија даље напомиње да њен задатак није да испита релевантну праксу или наводне препреке спровођењу ефикасне истраге *in abstracto*, већ само у вези са њиховом конкретном применом на одређене околности везане за ситуацију која је предмет жалбе пред Комисијом (видети ЕСЉП, *Броган и остали против Уједињеног Краљевства*, пресуда од 29. новембра 1988, § 53, серија А бр. 145-Б). Комисија стога закључује да природа и степен јавног надзора у погледу тога да ли ефикасност истрага испуњава минимални праг зависе од околности одређеног предмета. Из тих разлога, Комисија сматра да ће утврдити, у погледу сваког предмета, да ли су предузети сви разумни кораци за спровођење ефикасне истраге као што то налаже члан 2, узимајући у обзир реалне околности истражног посла на Косову.

91. На крају, као одговор на примедбу СПГС-а да се члан 2 мора тумачити тако да се њиме не поставља немогући или несразмеран терет на надлежне органе, било у контексту полицијских активности или у контексту приоритета и средстава, Комисија узима у обзир да је Европски суд установио да се управо конкретним чињеницама и контекстима мора мерити шта заправо представља немогућ и/или несразмеран терет (видети ЕСЈП, случај *Палић против Босне и Херцеговине*, наведен изнад у § 76, при § 70; ЕСЈП, *Брекнел против Уједињеног Краљевства*, бр. 32457/04, пресуда од 27. новембра 2007. године, § 62).

92. Комисија наглашава да је она већ обавила анализу ефикасности, из члана 2, бројних истрага које је спровео УНМИК у погледу убистава, отмица и нестанака везаних за сукоб на Косову. Комисија је идентификовала уобичајене недостатке у овим истрагама, као што су кашњења у погледу уписивања предмета и дуги периоди неактивности од почетка и у периоду под правном надлежношћу Комисије; пропуст да се предузму основни истражни кораци и да се испрати очигледан след истраге; недостатак усклађености међу различитим јединицама полиције УНМИК-а; недостатак редовних и значајних разматрања предмета; недостатак тужилачког надзора и пропуст да се члановима породица достави минимум неопходних информација о статусу истраге (упоредити са случајем ЕСЈП, *Аслаканова и остали против Русије*, наведен изнад у § 79, § 123). Комисија такође бележи системске пропусте попут мањкавости система за постављање истражних приоритета и изостанка ваљане предаје предмета. У већини ових случајева, Комисија је установила да истраге нису биле ефикасне у смислу члана 2 и да пропусти УНМИК-а, који су се наставили током периода под надлежношћу Комисије, не могу бити оправдани у светлу потешкоћа са којима се УНМИК сусрео на почетку своје мисије.

d) *Усаглашеност са чланом 2 у овом предмету*

93. Што се тиче околности овог предмета, Комисија напомиње да је гђа Вера Шкрипац отета 11. септембра 1999. године. На основу информација из истражног списка, УНМИК је сазнао за њен нестанак неколико дана након отмице, а најкасније 21. септембра 1999, када је полиција УНМИК-а покренула истрагу овог предмета (видети § 29 изнад).

94. У светлу горе описаних напомена у вези са њеном ограниченом временском надлежношћу (видети § 47 изнад у тексту), Комисија подсећа да је она надлежна *ratione temporis* да процењује усклађеност истраге са чланом 2 ЕКЈП само за период након 23. априла 2005. године, узимајући у обзир статус предмета тог датума (видети ЕСЈП, *Палић против Босне и Херцеговине*, наведен изнад у § 75, при § 70). Период који је предмет разматрања завршава се 9. децембра 2008. године, када је ЕУЛЕКС преузео одговорност у области спровођења правде (видети § 20 изнад).

95. Комисија напомиње да је, у том погледу, према Годишњем извештају полиције УНМИК-а за 2000. годину, целокупну извршну полицијску власт у области Приштине, укључујући кривичне истраге, КФОР предао полицији УНМИК-а септембра 1999. године. Дакле, одговорност је била на УНМИК-у да обезбеди, *прво*, да се истрага

спроводи експедитивно и ефикасно; *друго*, да се сав релевантан истражни материјал прописно предаје органу који преузима одговорност за истрагу (ЕУЛЕКС); и, *треће*, да истражни списи могу да се траже и преузимају уколико дође до потребе за тим у било којој каснијој фази.

96. Комисија напомиње да је почетна истрага у погледу отмице и нестанка гђе Вере Шкрипац спроведена од 21. септембра до 25. септембра 1999. године. Према истражним документима, КФОР је сазнао за нестанак гђе Вере Шкрипац 13. септембра 1999. године; међутим, из списка није јасно да ли је КФОР пренео ту информацију полицији УНМИК-а и, ако јесте, када. Из списка се види да је службеница полиције УНМИК-а 21. септембра 1999. године пријавила случај надлежнима у свом ланцу команде (наводно по четврти пут), што је покренуло овај круг истрага. Полиција УНМИК-а је истог дана, 21. септембра 1999. године: посетила стан гђе Вере Шкрипац, контактирала жалиоца телефоном како би проверила да ли Ј. Х. легално станује у стану, узела изјаву јединог очевица отмице, г. Б. К, и испитала бар два суседа која су живела у истој згради као гђа Вера Шкрипац, али није узела од њих ниједну изјаву сведока. Према овој истрази, ниједно од испитаних лица није знало ко су отмичари гђе Вере Шкрипац. Г. Б. К. је наводно дао опис аутомобила у који је био приморан да уђе током своје отмице, али у спису нема назнака да је полиција УНМИК-а покушала да пронађе тај ауто. Комисија такође напомиње да од суседа гђе Вере Шкрипац није узета изјава и да, према наводима из списка, полиција УНМИК-а није покушала да идентификује и испита суседа, особу албанске националности са Косова, који је полицији УНМИК-а двапут пријавио да је гђа Вера Шкрипац можда у опасности, чак и пре него што је нестала (видети § 27 изнад). Комисија напомиње да, у овој фази, закључци истраге нису били дефинитивни.
97. Комисија напомиње да се из обавештајне поруке полиције УНМИК-а из марта 2000. године чини да су истражитељи примили додатне информације по овом предмету, укључујући то да једини познати очевидац у овом случају, г. Б. К, зна више од онога што је претходно изјавио полицији УНМИК-а. Према информацијама садржаним у овој обавештајној поруци, г. Б. К. је знао да је гђа Вера Шкрипац отета (у супротности са његовим првим описом да је она остала у стану, као што је наведено у § 29) и да је одвезена у другом возилу, чији је опис (црвени аутомобил марке Опел) такође био познат истражитељима. И поред тога, нема доказа да су истражитељи поново испитали г. Б. К, како би разјаснили ову неподударност, нити да су покушали да пронађу возило у коме је гђа Вера Шкрипац наводно била отета.
98. Истражни спис показује да је УНМИК-ов ЈНЛ сазнао додатне информације априла 2001. године, након разговора обављеног са синовима гђе Вере Шкрипац (од којих је један жалилац) у покушају да прикупи додатне анте-мортем информације (видети § 35 изнад). Из истражних докумената се чини да су жалилац и његов брат обавестили полицију да су други суседи чули како се г. Б. К. обраћа отмичарима по имену и да им говори да их неће пријавити полицији, у страху од освете против његове породице. Комисија напомиње да поново није узета изјава сведока од жалиоца и његовог брата, нити од горенаведених суседа, нити је полиција поново покушала да обави разговор са г. Б. К, за ког су веровали да може да идентификује осумњичене. Комисија такође

напомиње да је, на основу истражних докумената, у овој фази, УНМИК-ов ЈНЛ такође био обавештен о осумњиченом (бивши припадник ОВК који је у прошлости претио гђи Вери Шкрипац и тукао је, као што је наведено у § 35 изнад), као и додатним потенцијалним сведоцима, нарочито о особи српске националности са Косова која је живела у оближњој згради (име и бр. телефона достављени су истражитељима). Међутим, спис не указује на то да је уложен даљи напор да се испитају ови важни истражни трагови.

99. Комисија признаје да је два пута, септембра 1999. године и поново јула 2003. године, УНМИК предузео кораке како би проверио да ли су посмртни остаци двеју неидентификованих жена, које су обе пронађене на гробљу Драгодан у Приштини, били посмртни остаци гђе Вере Шкрипац. У оба случаја, исход идентификације био је негативан (видети §§ 31 и 34 изнад).
100. У погледу периода под њеном правном надлежношћу, почевши од 23. априла 2005. године, Комисија напомиње да је након тог критичног датума настављен пропуст спровођења неопходних истражних радњи, укључујући оне у почетној фази истраге. Сходно томе, нису решени недостаци који су постојали до тог датума. Тако је, у складу са настављеном обавезом спровођења истраге (видети изнад § 47), процена целокупне истраге доведена под период надлежности Комисије.
101. Пошто лица одговорна за злочин нису била пронађена, УНМИК је имао обавезу да редовно прати напредак истраге да би био сигуран да ништа није занемарено и да је сваки нови доказ узет у разматрање, и како би обавестио сроднике гђе Вере Шкрипац о било каквим могућим новим траговима у истрази.
102. Комисија констатује да у том периоду нису предузете никакве истражне радње, осим уписа предмета гђе Вере Шкрипац од стране ЈИРЗ-а полиције УНМИК-а, августа 2005. године, након што је жалилац поднео кривичну пријаву ОЈТ-у у Приштини. Из списка се види да је ЈИРЗ прегледао предмет октобра 2007. године и да је препорука истражитеља који су вршили преглед била да се предмет не сме затворити док се „бар“ не узме изјава неидентификованог сведока (видети § 39 изнад). Међутим, према каснијем прегледу који је обавио исти ЈИРЗ, и то само неколико недеља касније, новембра 2007. године, предмет треба сматрати „неактивним“. Комисија напомиње да у спису нема информација које би објасниле основ за такву промену процене. Комисија такође напомиње да СПГС у вези с тим није понудио никакво објашњење.
103. У светлу истражних празнина и пропуста истакнутих горе у тексту, Комисија не може да прихвати аргумент СПГС-а да није било трагова које су истражитељи могли „конкретно да испитају“, укључујући непостојање сведока и непостојање „поузданих информација“ које се тичу осумњичених, као што је наведено у §§ 62 и 63 изнад. Комисија напомиње да је, за разлику од многих других сличних случајева пред њом, у овом случају УНМИК-ова полиција активно трагала за информацијама и траговима у раној фази истраге, што је довело до открића релевантних информација у вези са случајем (најважније у вези са очевицем и потенцијалним додатним сведоцима). Међутим, истражитељи нису адекватно испитали ове трагове, што је довело до тога

да истрага није довела до конкретних резултата. Комисија сматра да је недостатак одговарајућег испитивања можда довео до губитка потенцијалних доказа.

104. Комисија такође понавља, у том погледу, свој став који је изразила у многим другим случајевима, а који се тиче адекватности истрага отмица, нестанака, убистава и смрти насталих под сумњивим околностима и категоризације предмета у „активне“ и „неактивне“. У погледу тих случајева, Комисија је нагласила да би „требало извршити категоризацију било које истраге тек након што се спроведе минимум могућих истражних активности и изврши прикупљање и анализа доступних информација“ (видети нпр. ХРАП, Б. А, бр. 52/09, мишљење од 14. фебруара 2013. године, § 82).
105. Такође, како је Комисија претходно закључила, полиција УНМИК-а и ОП су спровели политику очувања ограничених истражних ресурса и концентрисања само на истраге, „у којима постоји велика вероватноћа идентификовања осумњичених“ (видети ХРАП, Булатовић, бр. 275/09, мишљење од 22. априла 2015. године, § 149). Како је Комисија такође напоменула, овај приступ је био у супротности са описом ситуације на терену коју је Генерални секретар УН-а отприлике у исто време представио Савету безбедности УН-а и указао на озбиљан системски пропуст (видети *ibid.*). Према мишљењу Комисије, ефекат ове политике је могао да има озбиљан утицај на ову конкретну истрагу, а могуће и на многе друге истраге сличне природе.
106. Очигледан изостанак било какве адекватне реакције полиције УНМИК-а и било какве радње у каснијим фазама могао је указати починиоцима на то да надлежни органи нису могли, или нису били вољни, да истраже таква кривична дела. Такав став надлежних органа према најозбиљнијим злочинима у било ком друштву, а нарочито у околностима након сукоба, неминовно ствара културу некажњивости међу починиоцима злочина и може да доведе до погоршања ситуације. Проблеми са којима се УНМИК сусрео на почетку своје мисије, који су размотрени изнад, не оправдавају такву неактивност, било на почетку или касније.
107. Такође, спис указује на то да у току периода УНМИК-ове управе јавни тужилац уопште није био укључен у ову истрагу. Из копије кривичне пријаве коју је жалилац поднео ОЈТ-у у Приштини, а која се налази у спису, види се незадовољство жалиоца напретком истраге у делу у коме он тврди да му је „било онемогућено“ да добије информације о радњама предузетим са циљем истраге отмице и нестанка његове мајке (видети § 37 изнад). Као што је Комисија већ споменула, правилан тужилачки преглед истражног списка могао је довести до додатних препорука како случај не би остао неактиван наредних година (видети ХРАП, Стојковић, бр. 87/09, мишљење од 14. децембра 2013, § 160). Стога, према мишљењу Комисије, преглед истражних списка био је далеко од адекватног.
108. Комисија је свесна чињенице да дужност спровођења истраге није прекршена једноставно због тога што истрага не производи задовољавајући резултат. Ипак, таква истрага мора да се спроведе на озбиљан начин и не сме да буде пука формалност. Комисија сматра да, узимајући у обзир околности из овог предмета, УНМИК није предузео све разумне кораке како би идентификовао починиоце и извео их пред лице

правде. У том погледу, Комисија сматра да истрага није била одговарајућа и није била усклађена са захтевима брзине, експедитивности и ефикасности (видети § 78 изнад), као што то налаже члан 2 ЕКЉП.

109. Што се тиче захтева за јавни надзор, Комисија подсећа да члан 2 такође захтева укључивање блиског сродника жртве у истрагу у мери која је неопходна да се заштите његови или њени легитимни интереси. Из истражног списка се види да су истражитељи УНМИК-а контактирали жалиочеву породицу два пута: телефоном, након нестанка гђе Вере Шкрипац, и путем састанка у месту Мердаре 2001. године, како би прикупили додатне анте-мортем податке (видети §§ 29 и 35 изнад). У спису није документован ниједан додатни контакт, укључујући и обавештавање жалиоца и њене породице о статусу истраге. Комисија такође констатује да, према наводима из истражног списка који јој је достављен, ниједна изјава сведока никада није узета од жалиоца, као ни од других чланова породице, без обзира на чињеницу што су они иначе дали податке истражитељима. Комисија стога сматра да истрага уопште није била отворена за јавни надзор, како то налаже члан 2 ЕКЉП (видети, у супротном смислу, ЕСЉП [ВВ], *Мустафа Тунч и Феџире Тунч против Турске*, бр. 24014/05, пресуда од 14. априла 2015. године, §§ 210–216).
110. Комисија такође подсећа на СПГС-ов коментар да је овај случај сличан другим случајевима убистава, отмица и нестанка у којима су УНМИК-ове истраге „неминовно“ стагнирале услед недостатка доказа и сведока (видети § 63 изнад). У светлу горе описаних мана и недостатака у истрази, Комисија, са своје стране, сматра да случај гђе Вере Шкрипац, као и други случајеви убистава, отмица и нестанка који су претходно размотрени, заправо указују на образац површних и непродуктивних истрага које је полиција УНМИК-а спроводила у вези са убиствима и нестанима на Косову (видети § 92 изнад; упоредити са КЉП, *Абубакар Амиров и Аизан Амирова против Руске Федерације*, наведен изнад у § 88, при § 11.4; видети такође ХРАП, *Булатовић*, наведен изнад у § 105, при §§ 85 и 101).
111. Комисија стога закључује да УНМИК није спровео ефикасну истрагу отмице и нестанка гђе Вере Шкрипац. У складу с тим, постојало је кршење процедуралног аспекта члана 2 ЕКЉП.

В. Наводно кршење члана 3 ЕКЉП

112. Комисија сматра да се жалилац позива, у суштини, на повреду права на забрану нечовечног или понижавајућег поступања, која проистиче из нестанка његове мајке, као што је загарантовано чланом 3 ЕКЉП.

1. Опсег разматрања Комисије

113. Комисија ће размотрити наводе сходно члану 3 ЕКЉП, примењујући исти опсег разматрања који је предвиђен чланом 2 (видети §§ 42–47 изнад).

114. Комисија подсећа да је Европски суд за људска права закључио у много наврата да ситуација принудног нестанка покреће повреду члана 3 у погледу блиских сродника жртве. Она наглашава да у погледу члана 3 „суштина такве повреде не лежи толико у чињеници да је члан породице ‘нестао’, већ се односи на реакције и ставове надлежних органа на насталу ситуацију након што им је предочена“ (видети нпр. ЕСЉП [ВВ], *Чакићи против Турске*, бр. 23657/94, пресуда од 8. јула 1999, § 98, *ЕКЉП*, 1999-IV; ЕСЉП [ВВ], *Кипар против Турске*, бр. 25781/94, пресуда од 10. маја 2001, § 156, *ЕКЉП*, 2001-IV; ЕСЉП, *Орхан против Турске*, бр. 25656/94, пресуда од 18. јуна 2002, § 358; ЕСЉП, *Базоркина против Русије*, наведен изнад у § 87, при § 139; ЕСЉП, *Палић против Босне и Херцеговине*, наведен изнад у § 76, при § 74; ЕСЉП, *Алпату Израилова против Русије*, бр. 15438/05, пресуда од 14. марта 2013. године, § 69; видети такође ХРАП, *Здравковић*, бр. 46/08, одлука од 17. априла 2009, § 41). „Сродник може тврдити да је директна жртва понашања надлежних органа поготово у погледу тих реакција и ставова“ (видети, између осталих, ЕСЉП, *Ер и остали против Турске*, бр. 23016/04, пресуда од 31. јула 2012, § 94).
115. На крају, када се ради о душевној патњи изазваној реакцијама надлежних органа на нестанак, наводна повреда је у супротности са материјалним елементом члана 3 ЕКЉП, а не процедуралним елементом, као што је случај у погледу члана 2 (ЕСЉП, *Гелајев против Русије*, бр. 20216/07, пресуда од 15. јула 2010. године, §§ 147–148).

2. Поднесци страна

116. Жалилац наводи да су недостатак информација и неизвесност у погледу отмице и нестанка гђе Вере Шкрипац, нарочито због пропуста УНМИК-а да ваљано истражи њен нестанак, проузроковали душевну патњу њему и његовој породици.
117. У погледу члана 3, СПГС наводи да, иако се већи део судске праксе из члана 3 развио у погледу нестанка који се могу приписати држави или њеним агентима, Европски суд је такође утврдио да до кршења члана 3 може такође доћи „у случајевима када се пропуст органа да реагују на захтеве сродника за информације или препреке на које они наилазе – због чега морају да понесу највећи терет напора како би открили било какве чињенице – може сматрати грубим, континуираним и безосећајним занемаривањем обавезе утврђивања локације и судбине несталог лица“.
118. У погледу случаја који се овом приликом разматра, СПГС наводи да жалилац није био сведок нестанка своје мајке. Што се тиче понашања надлежних органа приликом реаговања на упите породица, СПГС тврди да „жалилац није изнео наводе ни о каквим лошим намерама особља УНМИК-а укљученог у случај нити о икаквом ставу УНМИК-а који би представљао доказ о неуважавању озбиљности случаја или осећања жалиоца“. СПГС тврди да „не постоји документација нити тврдња да је УНМИК реаговао на неодговарајући начин приликом одговора на упите жалиоца или да се супротставио жалиоцу заузимајући став неопходан да се установи кршење члана 3“.
119. СПГС не оспорава душевну бол и патњу жалиоца; међутим, он тврди да се она не може приписати УНМИК-у већ да је „последница природне патње проузроковане

нестанком и вероватном смрћу блиског члана породице“. Он наводи да је, у том смислу, Европски суд сматрао да патња коју преживљавају чланови породице мора имати „одлике различите“ од емоционалне патње која се може сматрати неминовном код особа које су у сродству са жртвом озбиљног кршења људских права.

120. Стога, према наводима СПГС-а, Комисија такође треба да одбаци овај део жалбе.

3. Процена Комисије

a) *Општа начела која се тичу обавезе сходно члану 3*

121. Као и члан 2, члан 3 ЕКЉП обухвата једну од основних вредности у демократским друштвима (видети ЕСЉП, *Талат Тепе против Турске*, бр. 31247/96, 21. децембар 2004, § 47; ЕСЉП [ВВ], *Иласку и остали против Молдавије и Русије*, бр. 48787/99, пресуда од 8. јула 2004, *ЕКЉП*, 2004-VII, § 424). Као што то потврђује апсолутни карактер који члан 15 § 2 ЕКЉП даје забрани мучења и нечовечног и понижавајућег поступања, та забрана се примењује чак и у најтежим околностима.

122. Наводећи општа начела применљива на ситуације у којима је наводно дошло до кршења обавезе сходно члану 3 ЕКЉП, Комисија напомиње да феномен нестанка представља сложен облик кршења људских права који се мора разумети и са којим се мора суочити на интегралан начин (видети случај ИАСЉП, *Веласкез-Родригез против Хондураса*, наведен изнад у § 72, при § 150).

123. Комисија примењује да се обавеза сходно члану 3 ЕКЉП разликује од процедуралне обавезе надлежних органа сходно члану 2. Док се потоњом од надлежних органа захтева да предузму одређене правне радње које могу довести до идентификације и кажњавања одговорних лица, прва поменута обавеза је општија, више је хуманитарног карактера и односи се на реакцију надлежних органа на патњу сродника лица која су нестала или су убијена.

124. КЉП је такође препознао нестане као озбиљно кршење људских права. У својој одлуци од 21. јула 1983. године, у предмету *Квинтерос против Уругваја*, он је навео да нестани представљају озбиљна кршења права сродника несталог лица, који пате услед дубоког душевног бола који траје све док траје неизвесност у погледу судбине њихових вољених, често и више година (видети КЉП, Саопштење бр. 107/1981, УН док. СГПП/Ц/ОП/2 при 138 (1990), § 14). Штавише, у својој одлуци од 15. јула 1994. године, у предмету *Мохика против Доминиканске Републике*, КЉП је сматрао да је „нестанак лица нераскидиво повезан са поступањем које представља повреду члана 7 [Споразума]“, којим се такође забрањује мучење, нечовечно или понижавајуће поступање и кажњавање (видети КЉП, Саопштење бр. 449/1991, УН док. СГПП/Ц/51/Д/449/1991 (1994), § 5.7).

125. По питању тога да ли се чланови породице нестале особе могу сматрати жртвама поступања које је супротно члану 3 ЕКЉП, Комисија се позива на судску праксу Европског суда за људска права и на своју сопствену судску праксу. Европски суд

прихвата такву могућност, што зависи од постојања „нарочитих чинилаца који доводе до тога да патња коју преживљава [члан породице] добије димензију и одлике различите од емоционалне туге каква се може сматрати неизбежном код особа које су у сродству са жртвом тешког кршења људских права“. Суд даље сматра да „у пресудне елементе спадају непосредност крвног сродства, конкретне околности везане за породични однос, мера у којој је члан породице био сведок предметних догађаја, ангажованост члана породице у покушају да прикупи информације о несталој особи и начин на који су надлежни органи одговорили на такво распитивање“ (ЕСЈП, *Басајева и остали против Русије*, бр. 15441/05 и 20731/04, пресуда од 28. маја 2009. године, § 159; ЕСЈП, *Ер и остали против Турске*, наведен изнад у § 114, при § 94).

126. Комисија напомиње да, при процени емоционалне патње жртава, Европски суд такође разматра следеће околности: дужину самог нестанка и периода у којем није било информација о судбини нестале особе и истражи која је спроведена од стране органа; одлагање почетка кривичне истраге нестанка; недостатак икакве „значајне“ радње од стране органа, упркос чињеници да су им жалиоци приступили како би пријавили нестанак сродника и дали им информације које имају; недостатак могућег објашњења или информација о судбини њихових несталих сродника упркос личним или писаним упитима упућеним службеним органима (видети, између осталих, ЕСЈП, *Ер и остали против Турске*, наведен изнад, § 96; ЕСЈП, *Османоглу против Турске*, бр. 48804/99, пресуда од 24. јануара 2008, § 97). Још један фактор који упућује на закључак да је дошло до повреде члана 3 ЕКЈП је дуготрајан карактер психичке патње сродника жртве нестанка (видети ЕСЈП, *Салаков и Ислијамова против Украјине*, бр. 28005/08, пресуда од 14. марта 2013, § 201).

127. КЈП је такође разматрао то питање и препознао чланове породица несталих лица као жртве повреде члана 7 Споразума: родитеље (*Бушерф против Алжира*, Саопштење бр. 1196/2003, разматрања од 30. марта 2006, § 9.7, СГПП/Ц/86/Д/1196/2003), децу (*Зарзи против Алжира*, Саопштење бр. 1780/2008, разматрања од 22. марта 2011, § 7.6, СГПП/Ц/101/Д/1780/2008), браћу и сестре (*Ел Абани против Либијске Арапске Цамахирије*, Саопштење бр. 1640/2007, разматрања од 26. јула 2010, § 7.5, СГПП/Ц/99/Д/1640/2007), супружнике (*Бусруал против Алжира*, Саопштење бр. 992/2001, разматрања од 30. марта 2006. године, § 9.8, СГПП/Ц/86/Д/992/2001), тетке/тече, ујне/ујаке и стрине/стричеве (*Бенаниза против Алжира*, разматрања од 26. јула 2010. године, § 9.4, СГПП/Ц/99/Д/1588/2007), (*Башаша против Либијске Арапске Цамахирије*, разматрања од 20. октобра 2010. године, § 7.2, СГПП/Ц/100/Д/1776/2008). Комитет оправдава овако широко разумевање статуса жртве због патње и бола који су начињени члановима породица нестанком особе, који су често појачани недовољним напорима надлежних органа да истраже нестанак како би установили судбину жртве и извели починиоце пред лице правде (*Абуседра против Либијске Арапске Цамахирије*, Саопштење бр. 1751/2008, разматрања од 25. октобра 2010, § 7.5, СГПП/Ц/100/Д/1751/2008). У случају *Амиров против Руске Федерације*, Комитет је приметио да „]б[ез жеље да наведе све околности индиректног стварања жртава, Комитет сматра да пропуст државе као стране која је одговорна за спровођење обавеза истраживања и разјашњавања околности злочина који је претрпела директна

жртва обично може представљати фактор. Додатни фактори могу бити неопходни. У овом случају, Комитет напомиње ужасне услове у којима је аутор пронашао осакаћене посмртне остатке своје супруге (...), након чега су уследиле одуговлачене, спорадичне мере које су предузете како би се истражиле околности које су довеле до горепомнутих закључака о постојању повреда чланова 6 и 7, тумачених заједно са чланом 2, ставом 3. Комитет сматра да, узете у обзир заједно, околности захтевају да Комитет закључи да су и права аутора сходно члану 7 такође прекршена“ (КЉП, *Амиров*, наведен изнад у § 88, при § 11.7).

128. Комисија такође узима у обзир чињеницу да, према наводима Европског суда, анализа реакције надлежних органа не треба да се ограничи ни на какве конкретне манифестације ставова тих органа, изоловане инциденте нити на процедуралне чинове; насупрот томе, по мишљењу Суда, процена начина на који су надлежни органи тужене Државе реаговали на упите подносилаца жалбе треба да буде глобална и континуирана (видети ЕСЉП, *Аћииш против Турске*, бр. 7050/05, пресуда од 1. фебруара 2011, § 45).
129. У том погледу, став Европског суда је да би закључци сходно процедуралном проширењу члана 2 такође били директно релевантни при разматрању постојања повреде члана 3 (видети ЕСЉП, *Басајева и остали против Русије*, наведен изнад у § 125, при § 109; ЕСЉП, *Гелајев против Русије*, наведен изнад у § 114, при § 147; ЕСЉП, *Базоркина против Русије*, наведен изнад у § 87, при § 140).
130. Комисија примећује да је Европски суд већ установио повреде члана 3 ЕКЉП у погледу нестанака где је закључено да је сама Држава одговорна за отмицу (видети ЕСЉП, *Лулујев и остали против Русије*, бр. 69480/01, пресуда од 9. новембра 2006. године, §§ 117-118; ЕСЉП, *Кукајев против Русије*, бр. 29361/02, пресуда од 15. новембра 2007. године, §§ 107-110). Међутим, супротно томе, у случају који Комисија разматра, УНМИК ни на који начин није умешан у сам нестанак и не може се сматрати одговорним за душевну патњу подносилаца жалбе која им је узрокована почињеним злочином.
131. Комисија узима у обзир да је, у изостанку закључка о одговорности Државе за нестанак, Европски суд пресудио да није убеђен да је понашање надлежних органа, иако немарно у довољној мери да представља кршење члана 2 у његовом процедуралном аспекту, могло само по себи изазвати душевну патњу подносиоца жалбе већу од минималног нивоа јачине који је неопходан да би се сматрало да поступање лежи унутар опсега члана 3 (видети, између осталих случајева, ЕСЉП, *Товсултанова против Русије*, бр. 26974/06, пресуда од 17. јуна 2010. године, § 104; ЕСЉП, *Шафијева против Русије*, бр. 49379/09, пресуда од 3. маја 2012. године, § 103).

в) Применљивост члана 3 на контекст Косова

132. У погледу применљивости горенаведених стандарда на контекст Косова, Комисија се прво позива на своје разматрање истог питања у вези са чланом 2, наведено изнад у тексту (видети §§ 82–92 изнад).
133. Комисија понавља да систем за спровођење закона који добро функционише треба да узме у обзир заштиту потреба жртава и сведока, као и да размотри посебну рањивост расељених лица у ситуацијама након сукоба. Комисија је већ размотрила чињеницу да је Генерални секретар УН-а 2003. године описао систем полиције и правде на Косову као систем који „добро функционише“ и који је „одржив“ (видети § 17 изнад).
134. Комисија поново напомиње да неће размотрити релевантну праксу нити наводне препреке спровођењу ефикасне истраге *in abstracto*, већ само у односу на њихову конкретну примену на дотичну жалбу, узимајући у обзир конкретне околности случаја.
135. Из тих разлога, Комисија сматра да мора да установи, у вези са сваким случајем, да ли би став и реакције УНМИК-ових органа на сам нестанак и на захтевање информација од стране жалилаца у вези са судбином њихових сродника и кривичном истрагом представљали повреду обавезе сходно члану 3, имајући у виду реалну ситуацију на Косову у релевантно време.
- с) *Усаглашеност са чланом 3 у овом предмету*
136. У оквиру ових догађаја, Комисија у овом случају примећује одређен број фактора који, узети заједно у разматрање, покрећу питање повреде члана 3 ЕКЈП.
137. Комисија напомиње блискост породичних веза између жалиоца и гђе Вере Шкрипац, с обзиром на то да је она жалиочева мајка. Сходно томе, Комисија не сумња да је он од тада заиста трпео тешку душевну патњу.
138. Комисија подсећа на пропуст установљен горе у тексту у вези са процедуралном обавезом члана 2, упркос чињеници да је полиција УНМИК-а имала минимум информација потребних да води истрагу од самог почетка. С тим у вези, Комисија понавља да, са становишта члана 3, она може да разматра реакције и ставове УНМИК-а у односу на жалиоца у целини.
139. Као што је показано горе у тексту у вези са чланом 2, по овом случају није спроведена ваљана истрага. Комисија такође напомиње да се, чак иако није био присутан у тренутку отмице своје мајке, жалилац обратио већем броју органа и сâм се распитивао како би добио информације о судбини гђе Вере Шкрипац. Комисија подсећа да је жалилац 2005. године изразио незадовољство поводом чињенице да није добио информације о статусу истраге када је поднео кривичну пријаву ОЈТ-у у Приштини (видети § 41 изнад). Комисија такође подсећа да, према наводима из истражног списка који јој је достављен, ниједна изјава сведока никада није узета од жалиоца, као ни од других чланова породице, без обзира на чињеницу што су они дали податке

истражитељима. Исто тако, Комисија понавља да, са становишта члана 3, она сме да разматра реакције и ставове УНМИК-а према жалиоцу у њиховој целости.

140. У светлу горенаведеног, Комисија закључује да је жалилац трпео тешку патњу и бол током продуженог временског периода због начина на који су се органи УНМИК-а бавили случајем и због њихове немогућности да у том периоду сазнају шта се десило са његовом мајком. У том погледу је очигледно да, у било којој ситуацији, бол сина који мора да живи у неизвесности у вези са судбином своје мајке мора бити неподношљив.
141. Из горенаведених разлога, Комисија закључује да је УНМИК својим понашањем допринео патњи и душевном болу жалиоца, чиме је дошло до кршења члана 3 ЕКЉП.

V. ЗАКЉУЧНИ КОМЕНТАРИ И ПРЕПОРУКЕ

142. У светлу закључака Комисије о овом предмету, Комисија је мишљења да је потребан неки облик накнаде.
143. Комисија напомиње да принудни нестанци представљају озбиљна кршења људских права која се морају истражити и судски процесуирати под било каквим околностима. Комисија такође напомиње да је УНМИК, као територијална управа на Косову од 1999. до 2008. године, имао примарну одговорност да ефикасно истражи отмицу и нестанак гђе Вере Шкрипац и да његов пропуст да то учини представља настављено озбиљно кршење људских права жртве и њених сродника, поготово права на утврђивање чињеница.
144. Комисија истиче забринутост самог СПГС-а да су неадекватна средства, поготово на почетку УНМИК-ове мисије, довела до тога да испуњавање УНМИК-ових обавеза у погледу људских права буде тешко достижно.
145. Уобичајено би била одговорност УНМИК-а да предузме одговарајуће мере како би стао на крај запаженом кршењу права и, колико је то могуће, исправио последице истог. Међутим, као што је Комисија напоменула горе у тексту (видети § 19 изнад), одговорност УНМИК-а у погледу спровођења правде на Косову завршила се 9. децембра 2008. године. УНМИК стога није више у позицији да предузима мере које ће имати директан утицај на истраге које су још увек на чекању пред ЕУЛЕКС-ом или локалним властима. Такође, након једностраног проглашења независности од стране Привремених институција самоуправе Косова 17. фебруара 2008. године и касније, ступањем на снагу косовског устава 15. јуна 2008. године, УНМИК је престао да обавља извршне функције на Косову и та чињеница је ограничила његову могућност да пружи пуну и ефикасну репарацију за извршену повреду права, како је то прописано утврђеним начелима међународног права о људским правима.
146. Комисија сматра да ова чињенична ситуација не ослобађа УНМИК од одговорности да исправи, што је могуће више, последице кршења права за која је одговоран.

У погледу жалилаца и предмета, Комисија сматра прикладним да УНМИК:

- У складу са судском праксом Европског суда за људска права у вези са ситуацијама ограничене надлежности државе (видети ЕСЉП [ВВ], *Иласку и остали против Молдавије и Русије*, наведен изнад у § 121, при § 333; ЕСЉП, *Ал-Садун и Муфди против Уједињеног Краљевства*, бр. 61498/08, пресуда од 2. марта 2010. године, § 171; ЕСЉП [ВВ], *Катан и остали против Молдавије и Русије*, бр. 43370/04, 8252/05 и 18454/06, пресуда од 19. октобра 2012. године, § 109), мора тежити томе да, уз сва средства која су му доступна у односу на надлежне косовске органе, добије уверавања да ће истраге које се односе на случај који се овом приликом разматра бити настављене у складу са захтевима ефикасне истраге предвиђеним чланом 2, да ће се утврдити околности везане за отмицу и нестанак гђе Вере Шкрипац и да ће могући починиоци бити изведени пред лице правде. Жалилац и/или други блиски сродници треба да буду обавештени о том поступку и да добију увид у релевантну документацију, уколико је потребно;
- Јавно призна, укључујући и путем медија, у разумном року, одговорност у вези са пропустом УНМИК-а да адекватно истражи отмицу и нестанак гђе Вере Шкрипац, као и са патњом и душевним болом до којих је касније дошло код жалиоца и јавно се извини њему и његовој породици у вези са тим;
- Предузме одговарајуће кораке за исплату адекватне надокнаде жалиоцу за моралну штету коју је претрпео због УНМИК-овог пропуста да спроведе ефикасну истрагу, као и за патњу и душевни бол које је жалилац трпео услед понашања УНМИК-а.

Комисија такође сматра да је прикладно да УНМИК:

- У складу са Резолуцијом Генералне скупштине УН-а о „основним начелима и смерницама у вези са правом на правни лек и репарацију за жртве грубог кршења међународног права које се тиче људских права и озбиљног кршења међународног хуманитарног права“ (А/Res/60/147, 21. март 2006. године), предузме одговарајуће кораке, путем других институција повезаних са УН-ом које раде на Косову, домаћих органа и невладиних организација, ради остваривања потпуног и свеобухватног програма репарације, укључујући реституцију, компензацију, рехабилитацију, сатисфакцију и гаранцију да се тако нешто неће поновити, за жртве из свих заједница које су претрпеле озбиљне повреде људских права током и након сукоба на Косову;
- Предузме одговарајуће кораке код надлежних органа Уједињених нација, укључујући Генералног секретара УН-а, ка додељивању одговарајућих људских и финансијских ресурса како би се осигурало да Уједињене нације увек поштују стандарде међународних људских права, укључујући ситуације када обављају административне и извршне функције на некој територији, и да обезбеди ефикасно и независно надгледање;

ИЗ ОВИХ РАЗЛОГА,

Комисија, једногласно,

- 1. ЗАКЉУЧУЈЕ ДА ЈЕ ДОШЛО ДО КРШЕЊА ПРОЦЕДУРАЛНЕ ОБАВЕЗЕ СХОДНО ЧЛАНУ 2 ЕВРОПСКЕ КОНВЕНЦИЈЕ О ЉУДСКИМ ПРАВИМА;**
- 2. ЗАКЉУЧУЈЕ ДА ЈЕ ДОШЛО ДО КРШЕЊА МАТЕРИЈАЛНЕ ОБАВЕЗЕ СХОДНО ЧЛАНУ 3 ЕВРОПСКЕ КОНВЕНЦИЈЕ О ЉУДСКИМ ПРАВИМА У ПОГЛЕДУ ОТМИЦЕ И НЕСТАНКА ГЂЕ ВЕРЕ ШКРИПАЦ;**
- 3. ПРЕПОРУЧУЈЕ ДА УНМИК:**
 - a. ТРАЖИ ОД НАДЛЕЖНИХ ОРГАНА НА КОСОВУ ДА ПРЕДУЗМУ СВЕ МОГУЋЕ КОРАКЕ КАКО БИ ОСИГУРАЛИ ДА СЕ КРИВИЧНА ИСТРАГА У ВЕЗИ СА ОТМИЦОМ И НЕСТАНКОМ ГЂЕ ВЕРЕ ШКРИПАЦ НАСТАВИ У СКЛАДУ СА ЧЛАНОМ 2 ЕКЉП И ДА ПОЧИНИОЦИ БУДУ ИЗВЕДЕНИ ПРЕД ЛИЦЕ ПРАВДЕ;**
 - b. ЈАВНО ПРИЗНА, УКЉУЧУЈУЋИ И ПУТЕМ МЕДИЈА, ОДГОВОРНОСТ ЗА СВОЈ ПРОПУСТ ДА СПРОВЕДЕ ЕФИКАСНУ ИСТРАГУ У ВЕЗИ СА ОТМИЦОМ И НЕСТАНКОМ ГЂЕ ВЕРЕ ШКРИПАЦ, КАО И ЗА ПАТЊУ И ДУШЕВНИ БОЛ ДО КОЈИХ ЈЕ ДОШЛО КОД ЖАЛИОЦА И ЈАВНО СЕ ИЗВИНИ ЊЕМУ И ЊЕГОВОЈ ПОРОДИЦИ;**
 - c. ПРЕДУЗМЕ ОДГОВАРАЈУЋЕ КОРАКЕ ЗА ИСПЛАТУ ОДГОВАРАЈУЋЕ НАДОКНАДЕ ЖАЛИОЦУ ЗА ПРЕТРПЉЕНУ МОРАЛНУ ШТЕТУ У ВЕЗИ СА УСТАНОВЉЕНИМ ПОВРЕДАМА ЧЛАНА 2 И ЧЛАНА 3 ЕКЉП;**
 - d. ПРЕДУЗМЕ ОДГОВАРАЈУЋЕ КОРАКЕ КА ОСТВАРИВАЊУ ПОТПУНОГ И СВЕОБУХВАТНОГ ПРОГРАМА РЕПАРАЦИЈЕ;**
 - e. ПРЕДУЗМЕ ОДГОВАРАЈУЋЕ КОРАКЕ У УЈЕДИЊЕНИМ НАЦИЈАМА КАО ГАРАНЦИЈУ ДА СЕ ИСТА СИТУАЦИЈА НЕЋЕ ПОНОВИТИ;**
 - f. ОДМАХ ПРЕДУЗМЕ ЕФИКАСНЕ МЕРЕ ЗА ПРИМЕНУ ПРЕПОРУКА КОМИСИЈЕ И ОБАВЕСТИ ЖАЛИОЦА И КОМИСИЈУ О ДАЉЕМ РАЗВОЈУ ОВОГ ПРЕДМЕТА.**

Андреј Антонов
Извршни службеник

Марек Новицки
Председавајући

СКРАЋЕНИЦЕ И АКРОНИМИ

СГПП	Међународни споразум о грађанским и политичким правима
ОП	Одељење правде
ОЈТ	Окружно јавно тужилаштво
ЕКЉП	Европска конвенција о људским правима
ЕСЉП	Европски суд за људска права
ЕУ	Европска унија
ЕУЛЕКС	Мисија владавине права Европске уније на Косову
СРЈ	Савезна Република Југославија
ФХП	Фонд за хуманитарно право
ХРАП	Саветодавна комисија за људска права
КЉП	Комитет за људска права Уједињених нација
ИАСЉП	Интерамерички суд за људска права
МКНЛ	Међународна комисија за нестала лица
МКЦК	Међународни комитет Црвеног крста
МКТЈ	Међународни кривични трибунал за бившу Југославију
МТ	Међународни тужилац
КФОР	Међународне безбедносне снаге (обично познате као косовске снаге)
ОВК	Ослободилачка војска Косова
ЈНЛ	Јединица за нестала лица
НАТО	Северно-атлантски споразумни савез
КНЛСМ	Канцеларија за нестала лица и судску медицину
ОЕБС	Организација за европску безбедност и сарадњу
РИЈ	Регионална истражна јединица
СПГС	Специјални представник Генералног секретара
УН	Уједињене нације
УНХЦР	Високи комесар Уједињених нација за избеглице
УНМИК	Привремена административна мисија Уједињених нација на Косову
КПИЖ	Комисија за проналажење и идентификацију жртава
ЈИРЗ	Јединица за истрагу ратних злочина